O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV. № ____

ЎЗ ВАТАНИГА ДОҒ ТУШИРИШ — УНИ СОТИШ ДЕГАН СЎЗ

Виктор ГЮГО

Қонун - ҳам қилич, ҳам қалқондир!

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ—ОММАБОП ҲАФТАЛИК ГАЗЕТАСИ

1996 ЙИЛ 30 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | 1999 ЙИЛ 6 ИЮЛ, СЕШАНБА | № 27 (127) | Сотувда эркин нархда

БИЗ - ОТА ФАРЗАНДЛАРИМИЗ

Истиқлол ва ёшлар

Ватанимизда чинакам мустақиллик таъминланганлиги сабабли назарий ва амалий, ижтимоий-сиёсий йўналишдаги муҳим муаммоларга, уларни сифат жиҳатдан янгича фикрлаш, кенг кўламдаги ислоҳотлар шароитида қадриятларни тўғри баҳолаш, жамиятимизнинг бозор муносабатларига кириб бориши, демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш, мамлакатимизнинг жаҳон ҳамжамиятининг тенг ҳуқуқли аъзоси сифатида майдонга чиқиши нуқтаи назаридан, чуқур фалсафий идрок этишга бўлган қизиқиш кескин ошди.

Давлатимиз истиқлолга эришган дастлабки кунларданоқ мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов ёшлар билан мунтазам ва тинмай иш олиб боришнинг аҳамиятини алоҳида таъкидлаётганларининг гувоҳи бўлиб турибмиз. Мамлакатимизда буюк тарихий маънавиятни тиклаш ва юксалтириш, миллий таълим-тарбия тизимини такомиллаштириш, унинг заминини мустаҳкамлаш, замонавий тарзда уйғунлаштириш асосида, жаҳон андозалари ва кўникмалари даражасига чиқариш мақсад қилиб қўйилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ўн тўртинчи сессиясида юртбошимиз таъкидлаганларидек, «...Бизнинг келажагимиз, мамлакатимизнинг келажаги ўрнимизга ким келишига ёки бошқачароқ айтганда қандай кадрлар тайёрлашимизга боғлиқ... Биз мамлакатимизнинг истиқболи ёш авлодимиз қандай тарбия топишига, қандай маънавий фазилатлар эгаси бўлиб вояга етишига, фарзандларимизнинг ҳаётга нечоғли фаол муносабатда бўлишига, қандай олий мақсадларга хизмат қилишига боғлиқ эканини ҳамиша ёдда тутишимиз керак».

(Давоми 2-бетда)

Аср вабоси

ИЛЛАТНИНГ ИЛДИЗЛАРИ

Жиноятчиликка қарши курашда уни келтириб чиқарадиган сабабларни чуқур ўрганиш ва шу орқали унинг юзага келишига йўл қўймаслик асосий омилларидан ҳисобланади. Ҳозирги пайтда мамлакатимизда ҳуқуқбузарликлар, жиноятларнинг олдини олиш жамият манфаатларига зид иллатларни бартараф этишда аксарият ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар жамоат ташкилотлари билан узвий ҳамкорлик қилишмоқда.

Маълумки, гиёвандлик воситалари билан қонунга хилоф равишда муомала қилиш одамларнинг саломатлигига, жамият барқарорлигига таҳдид солади. Гиёвандлик оқибатида кўплаб жиноятлар содир этилади. Етиштирилиши таъқиқланган гиёвандлик ўсимликларини ўстириш эса наркобизнес учун қулай шароит туғдиради.

Ўтмишдан қолган бу иллатга қарши кураш бугунги кунда умумжаҳон миқёсидаги долзарб муаммо экани сир эмас. Айрим ижтимоий тоифалар ўртасида кенг тарқалган бу иллат, айниқса, ёшларни ўз комига тортаётгани дунё мамлакатларида жиддий ташвиш туғдирмоқда ва халқаро жиноят сифатида эътироф этилмоқда.

Гиёвандлик воситалари билан қонунга хилоф равишда муомала қилишдан иборат жиноятларга қарши курашни кучайтириш мақсадида Навоий вилояти адлия бошқармасининг вилоят суди билан биргаликда шу тоифадаги жиноят ва ҳуқуқбузарликларни келтириб чиқарган сабабларни бартараф этиш юзасидан амалга оширган ишлари умумлаштирилди.

Аниқланишича, 1998 йил давомида вилоят, шаҳар, туман судларида 223 та гиёвандлик воситалари билан қонунга хилоф равишда муомала қилиш оқибатида содир бўлган жиноят ишлари юзасидан айблов ҳукми чиққан.

Яъни умумий кўрилган жиноят ишларининг 13,3 фоизи айни шу турдаги жиноятлардир. 1997 йили эса гиёвандликка оид 210 та жиноят иши кўрилган эди. Бундан аёнки, гиёвандлик билан алоқадор жиноятлар сони бир қадар ошган.

(Давоми 3-бетда)

Фахрланиш

«ЭНГ ЯХШИЛАР» ТАНЛАНДИ

Хоразм вилоят ҳокимлиги адлия бошқармаси кадрлар билан ишлашга, касб малакасини оширишга ҳар бир судьяни, адлия бошқармаси ва шу тизимда ишлаб турган ходимларнинг иш сифатини оширишга, маънавий ва сиёсий дунёқарашини изчил ўрганиб, масъул вазифаларга номзодларни тақдим этиш амалиётини кучайтиришга ҳаракат қилмоқда. Судьялик ва ҳуқуқ соҳаси лавозимларига тақдим этилаётган номзодларга қаттиқ талаблар қўйилмоқда. Раҳбарликнинг энг буюк мезони - адолат эканлиги, унинг замирида инсонлар тақдири, жамият истиқболи, мамлакатимиз келажаги мужассам эканлигини чуқурроқ англайдиган кадрлар танланмоқда, фаолиятларида адолат ҳамма нарсадан устун бўлиши лозимлиги уқтирилмоқда. Бу ерда кадрларни моддий ва маънавий томондан рағбатлантиришга ҳам катта эътибор қаратилган.

Яқинда Адлия вазирлигининг ҳайъат қарори билан тасдиқланган «Республика адлия ва суд идоралари ходимлари кўрик танлови Низоми»га асосан, вилоятларда энг яхши адлия ва суд идоралари ходимларини аниқлаш ва уларни рағбатлантириш тадбирлари ўтказилди. Шунга мувофиқ вилоят адлия бошқармасида кўрик-танлов комиссияси тузилди. Уни ўтказиш шартлари барчага тушунтирилди. Сўнг номзодларнинг фаолияти ўрганилиб, тегишли хулосалар тузилди ва республика кўрик-танлов комиссиясига тақдим қилинди.

Яқинда вилоят адлия бошқармаси хушхабар олди. Республика Адлия вазирлиги кўрик-танлов комиссияси Хоразм вилояти бўйича 9 нафар ҳамкасбимизни ғолиб деб топди. Вилоят судининг судьяси Д.Матмуродов, Қўшкўпир туман судининг раиси О.Каримовлар «Энг яхши судья», вилоят адлия бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Ш.Султонмуродова «Энг яхши адлия ходими», Хива туманидан Б.Мадримова «Энг яхши ФҲДЁ мудири», мазкур туман нотариал идорасидан Ш.Машарипов «Энг яхши давлат нотариуси», Урганч шаҳридан Х.Латипов «Энг яхши суд ижрочиси», Хива туман судидан М.Матёқубов «Энг яхши девонхона мудири», Суд мажлиси котиблари: вилоят судидан М.Отажонова, Урганч туманидан З.Ёқубов «Энг яхши суд мажлиси котиби» деб топилдилар. Кўрик-танлов ғолиблари Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг буйруғига кўра қимматбаҳо совғалар, пул мукофотлари билан тақдирландилар.

Г.ҚУЛИМОВА,
Хоразм вилоят адлия бошқармасининг бош маслаҳатчиси

АҲЛИ АЁЛЛАРИ УЛУҒЛАНГАН ЮРТ

1999 йилнинг «Аёллар йили» деб эълон қилиниши халқимизнинг кўнглидаги иш бўлди. Президентимиз айтганларидек, «Қодир табиат азиз аёлларимизга мунислик ва мушфиқликни, эзгулик ва гўзалликни абадий фазилат қилиб бағишлаган. Ҳар бир инсон кўнглини мунаввар этгувчи, наинки оилага, балки бутун жамиятга ҳам аҳиллик, тотувлик, меҳр-оқибат бағишлагувчи аёл зотидир. Аёл - табиатнинг энг буюк мўъжизаси. Бу мўъжиза олдида таъзим бажо этиш ва бу улуғ мўъжизани яратган Оллоҳ Таолога чексиз ҳамду санолар айтиш ҳар биримизнинг инсоний бурчимиздир».

«Аёллар йили» муносабати билан Сурхондарё вилоят адлия бошқармаси томонидан бир қатор амалга ошириладиган тадбирлар дастури ишлаб чиқилган. Бу борада қишлоқ фуқаролар йиғинлари ва маҳаллаларда оилаларни сақлаб қолиш юзасидан давра суҳбатлари ўтказиш ва учрашувлар ташкил этиш, балоғатга етмаган қизларни турмушга беришнинг олдини олиш бўйича учрашувлар ўтказиш ва матбуотда чиқишлар ташкил этиш, хотин-қизларнинг ҳуқуқий онгини, маданиятини ошириш борасида савол-жавоб кечалари ўтказиш, хотин-қизлар ўртасида жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш мақсадида ФҲДЁ бўлимлари қошида ташкил этилган «Оила дорулфунуни» ишини жонлантириш режалаштирилган ва босқичма-босқич ижроси таъминланмоқда.

Туман-шаҳар судлари қошида ташкил этилган консультация пунктларида суд, нотариат ва ФҲДЁ бўлимлари, адвокатура ходимларининг оилавий муносабатларнинг муаммоли масалалари юзасидан фуқароларни қабул қилиши мунозарали ҳолатларни ўз ечимини осон ҳал бўлишига хизмат қилмоқда.

Никоҳдан ажратиш тўғрисидаги фуқаролик ишлари бўйича болалар кўпгина ҳолларда онанинг тарбиясида қолдирилади. Бу эса ўз навбатида аёллар зиммасига катта масъулият юклайди. Шу билан бирга болаларни моддий жиҳатдан бекаму-кўст ўстириш муаммосини ҳал қилиш аёлларнинг бир ўзига оғирлик қилади. Шу боис туман ва шаҳар судлари томонидан никоҳдан ажратиш ҳақида аризани қабул қилиб олгандан кейин эр-хотинни бир-бири билан яраштириш, оилавий вазиятни соғломлаштириш чораларини кўриб, оилани сақлаш мақсадида, эр-хотинга яна бир бор ўйлаш ва ярашишга имкон яратиш учун олти ойгача муҳлат бериш амалиёти қўлланилмоқда. Ҳаёт тажрибаси шуни кўрсатадики, ариза берган эр-хотинлардан кўпчилиги бунинг натижасида ярашиб, оилалари мустаҳкамланиб, яхши ҳаёт кечирмоқдалар. Зарур ҳолларда маҳалла, хотин-қизлар қўмиталари, қишлоқ кенгашлари ёрдамидан унумли фойдаланилмоқда.

Маълумки, ҳомиладорлик вақтида ва бола туғилгандан кейин бир йил мобайнида эр никоҳдан ажралиш тўғрисида хотиннинг розилигисиз иш қўзғатишга ҳақли эмас.

1999 йилнинг март ойида даъвогар У.Алиев жавобгар Н.Алиева билан никоҳини бекор қилиш тўғрисида судга даъво аризаси билан мурожаат этган. Фуқаролик ишини судда кўришга тайёрлаш жараёнида уларнинг 1 ёшга тўлмаган фарзанди борлиги аниқланиб, суд томонидан никоҳни бекор қилиш тўғрисидаги фуқаролик ишини кўрмасдан қолдириш тўғрисида ажрим қабул қилинди. 1999 йилнинг март ойида С.Еремеев жавобгар Г.Еремеева билан никоҳларини бекор қилишни сўраб судга мурожаат этган. Суд томонидан фуқаролик иши кўрилиши давомида жавобгар Г.Еремееванинг бир нафар фарзанди борлигини, уни отасиз ўстиришни истамаслигини эътиборга олиб, Ўзбекистон Республикаси Олий Суди пленумининг 1996 йил 19 июлдаги 17-сонли «Ўзбекистон Республикаси судлари томонидан никоҳдан ажратиш ҳақидаги ишларни кўришда қонунларни қўллаш амалиёти тўғрисида»ги қарорига асосланиб, оиладаги вақтинчалик келишмовчиликлар, тасодифий сабабларга кўра эр-хотиннинг ўртасида келиб чиққан низолар, шунингдек, жиддий асосларга эга бўлмаган сабабларга кўра эр-хотиндан бирининг ёки ҳар иккаласининг никоҳ муносабатларини давом эттиришни хоҳламаслиги никоҳни бекор қилиш учун асос бўлмаслигини кўрсатиб, даъвогар С.Еремеевнинг даъвоси рад этилган.

Бундай мисолларни судлар фаолиятидан кўплаб келтириш мумкин.

Аёлларга бўлган муносабатни яна бир поғона юқори кўтаришга хизмат қиладиган тадбирлардан бири алимент ундиришга доир ишларни кўриш сифатини ошириш ва суд қарорлари ижросини тўла таъминлашга эришишдир. Бу борада ҳам туман-шаҳар судлари томонидан никоҳни бекор қилиш тўғрисидаги фуқаролик ишларини кўришда алимент масаласини ҳал этиш, болаларнинг моддий таъминотига эътиборсизлик қилаётган оталардан алиментлар ундиришга алоҳида эътибор берилмоқда.

1999 йилнинг март ойида даъвогар Ж.Раҳимова жавобгар А.Намозовга нисбатан никоҳни бекор қилиш ва алимент ундириш тўғрисида даъво аризаси билан судга мурожаат қилган. Суд жараёнида даъвогар 2 нафар фарзанди борлиги туфайли никоҳни бекор қилиш тўғрисидаги даъвосидан воз кечишини билдирган. Суд бу ҳолатни эътиборга олиб, фуқаролик ишиниюритувдан тугатиб, даъвогарнинг фойдасига жавобгардан фарзандларининг моддий таъминоти учун алимент ундириш тўғрисида ажрим қабул қилган.

Аёлларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишда давлат нотариуслари томонидан ҳам амалий ишлар олиб борилмоқда. ФҲДЁ бўлимлари эса никоҳ ва туғилишни қайд этишни фуқароларнинг истак ва хоҳишларига кўра уларга қулай бўлган вазиятда ўтказиш, янги оила қураётган ёшларни «Оила дорилфунуни»да олиб борилаётган машғулотлар асосида мустақил ҳаётга тайёрлаш борасида фаолият кўрсатишмоқда.

Вилоят адлия бошқармаси, туман ва шаҳар судлари, давлат нотариал идоралари, ФҲДЁ бўлимлари ходимлари нафақат «Аёллар йили»да, балки ҳар доим аёлларимиз ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишни ўзларининг муқаддас бурчлари деб билиб, бу йўлда ўз куч-ғайратлари ва билимларини аямайдилар.

Қоржов ЧОРИЕВ,
Сурхондарё вилояти адлия бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари

Бугунги сонда:

САРСОНҚУМДА САРСОН БЎЛГАН САРВИНОЗ

ОШ ТАГИДА ҚОЛИБ КЕТДИ!

Бебошлик

КИМДИР ТЕР ТЎКИБ ТОПАДИ, КИМДИР «ҚОПАДИ»...МИ?

Муҳтарам Бош муҳаррир! Мен 1975-76 йилларда шахсий қурилиш учун ер олиб уй қурдим ва номимга рўйхатдан ўтказдим. Сўнг уни вақтинча яшаб туриш учун А.Давронов деган шахсга ижарага бердим. Қарангки, «ишонган дўст»им Давронов «теримга сомон тиқди», уйимни Дилором Ҳасанова деганга пинҳона пуллаб юборибди. Навоий вилоят суди 1997 йил 20 феврал қарори билан уларнинг олди-сотди шартномасини бекор қилиб, уй-жойни менга қайтаришга қарор чиқариб берди. Лекин ҳанузгача суднинг қонуний кучга кирган қарори ижро этилмасдан келинмоқда. Бундан норози бўлиб, 1997 йил 3 октябрида Қизилтепа туман судига Д.Ҳасановани оила аъзолари билан уйимдан мажбуран чиқариш учун даъво аризаси бердим. Суд даъвоимни қаноатлантирди. Лекин суднинг бу ҳал қилув қарори ҳамижро қилинмай келинмоқда. Мен буёқда даъво қилиб, суд қарорлари ижросини «қувлаб» юрсам... 1998 йил 10 июнда судья И.Хўжамов мени ва жавобгар тарафларни чақириб, менга уйни қайтариб ололмаслигимни, яхшиси 500.000 сўм пулга рози бўлиб, тинчиб кетишимни талаб қилиб қолди. Ҳайрон бўлдим. Бошим қотди. Қўрқдим ҳам. Шундан сўнг Д.Ҳасанова, унинг эри Н.Бақоев ва А.Даврconfigновлар менга оз-оздан пул ташлаб кета бошлашди. Сўнг эса пулнинг қолган қисмини ололмайсан, суд биз тарафда дейишиб, ҳаққимни сўрасам ҳақоратлашгача ета бошлашди. Ўз уйим, меҳнатим, пулим учун бунча сарсонгарчилик, турткихўрдаликлардан жоним халқумимга келди. Бу ҳақда суд раиси Холиқовга мурожаат қилдим. У киши Давроновларнинг тарафини олиб «пулдан воз кечинг» деди. Ҳайрон қолдим. Суд раиси ҳатто судья Хўжамовнинг суд ижрочиси Сувоновга Давроновлар уйидаги буюмларни хатлаш ҳақидаги кўрсатмасини ҳам оғзаки бекор қилиб юборди. Сабабини сўрасам, дўқлаб, «шунга кўнмасанг ҳеч нарса ололмайсан» деб чиқариб юборди. Суд қарорини бажармаслик мақсадида мени алдашиб, қўрқитишиб, катта ҳовли учун 500.000 сўм (унинг ҳам ярмини) олишга мажбурлашиб, «ўйин» қилишди. Менга эса ҳовли-жойим керак. Пуллари ўзларига буюрсин. Уйимни олишимга ёрдам беришингизни сўрайман. Юқоридаги фактларни кўрсатиб, мен вилоят адлия бошқармаси бошлиғи Ш.Бердиқуловга мурожаат қилган эдим. У киши «март ойигача кутиб туринг, мен ўзим уйингизни қайтариб олишга ёрдам бераман» деб ваъда қилган эди. Март ойда қабулига кирсам, у киши «энди ҳал қилув қарори ўз кучини йўқотди, мен ҳеч нарса қилолмайман» деб жавоб берди. Энди қаёққа бошимни урай, акалар, айтинг, йўл кўрсатинг, илтимос...

Эркин ҚОРАЕВ,
Навоий вилояти,
Қизилтепа шаҳри,
Дўстлик кўчаси 1-уй

ТАҲРИРИЯТДАН:

Биз хатни, унда кўтарилаётган муаммо ва фактларни, вазиятни қонун «тарозуси»га қўйиб, ҳар тарафлама тушуниб олишга, мағзини чақишга ҳаракат қилдик. Аммо... ҳеч қандай изоҳга ўрин йўқлигига амин бўлдик. «Йўл кўрсатиш, маслаҳат бериш»нинг барчаси хатдан уфуриб турибди. Биттагина сўзни қўшиб қўйишни лозим топдик: мустақил давлатимизнинг муқаддас Конституцияси бу Ватанда фуқароларнинг хусусий мулки, бошқа мулк шакллари каби дахлсиз ва давлат ҳимоясидадир, деб қатъий белгилаб қўйган. Турли, ноқонуний йўллар билан инсонни ўз мулкига эгалик қилиш ҳуқуқидан маҳрум этиш эса... Келинг, буёғини айтмай қўяқолайлик. Уй-жой кимники? Қурганники! Пешона тери, «қўл кири»ни сарфлаганники! Тайёрга айёрнинг ёки «ора йўл»да пайдо бўлиб, бировнинг мулкига, еру жойига кўз олайтирганники, оддийроқ айтганда «пайт пойлаб олиб қочадиган»ники эмас! Турли йўллар билан бировни куйдириш катта гуноҳ. Мулкни унинг эгаси билганича, хоҳишича тасарруф этсин. Адолат, ҳақиқат, инсонпарварлик, ҳуқуқийлик ана шу асосда қурилмоғи керак. Ёки бошқача талқин борми, азиз суд мутасаддилари, а, лаббай?

«Инсон ва қонун» Бош муҳаррири

Катталар, эътибор қилинг!

ЎСМИРЛАР... ТЕМИР ЙЎЛДА

Болалар - бизнинг келажагимиз. Республикамизда болажон халқимиз фарзандлари - ёшларимиз, келажак авлод камолоти учун ҳар томонлама ғамхўрлик кўрсатилмоқда. Ёшларимизга барча шарт-шароитлар, улкан имкониятлар яратилаяпти. Ёшликнинг ҳаёлотларига ғарқ, қизиққон, нозик бир даври борки, у ҳам бўлса ўсмирликдир. Бу масъулиятли паллада ўсмирларни катта ҳаётнинг тўғри йўлига солиб юбориш ғоятда муҳим ишдир. Уларни эса ҳамма жойда учратиш мумкин: кўчада, бозорда, шоҳбекатда... Бугунги суҳбатдошимиз - Қўқон шоҳбекати тармоқ ички ишлар бўлими вояга етмаганлар билан ишлаш назорати бўлинмасининг бошлиғи милиция майори Н.ПОДГОРНОВА. У асли қўқонлик. 28 йилдан буён шу соҳада ишлайди. Тошкент Давлат университетининг ҳуқуқшунослик факультетини тамомлаган, олий маълумотли ҳуқуқшунос.

- Наталья Николаевна, айтинг-чи, вояга етмаганлар билан ишлаш осонми ёки қийин?

— Қўқон шоҳбекати тармоқ ички ишлар бўлими жамоаси Фарғона темир йўл бўлимининг салмоқли қисмига хизмат кўрсатиб, эл-юрт осойишталигини таъминлашга катта ҳисса қўшмоқда. Бу борада бўлинмамизнинг ҳам ўз улуши бор. Албатта, вояга етмаган ўсмирлар билан ишлаш осон эмас. Болаларни, ёшларни тарбиялаш ҳамиша мураккаб ва қийин, ғоят масъулиятли вазифа бўлган ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолаверади. Шунинг учун ҳам республикамизда таълим-тарбия соҳасига алоҳида ғамхўрлик кўрсатилаётганлиги бежиз эмас. Энди ўзингиз ўйлаб кўринг: ўсмирлар ҳаётида баъзан шундай воқеалар ҳам рўй берадики, улар уйларидан аразлаб чиқиб ёки қочиб ҳам кетадилар.

Бу пайтда қизиққон ўсмир нима қилади? У боши оққан томонга жўнавориш мақсадида бекат ёки шоҳбекатга келиб, дуч келган автобус ёки поездга ўтиради... Ўсмирларнинг шоҳбекатга ёки темир йўл яқинига келиши жуда хавотирли ҳолат ва бу ҳаммамизни ташвишлантириши керак.

Негаки, ўсмирлар поездларга тош отиб, ойналарини синдирадиган, пўлат изларга турли нарсаларни қўйиб, алоқа ва сигналлаштириш қурилмаларига зарар етказиб, темир йўл ёқасида чорва молларини боқиб, ҳаракат хавфсизлигига ҳам, ўз жонларига ҳам дахл қиладиган ҳоллар учраб турибди. Афсус ва надоматлар бўлсинки, шу сабабли аянчли ҳолатлар, бахтсиз ҳодисалар ҳам рўй бермоқда.

(Давоми 3-бетда)

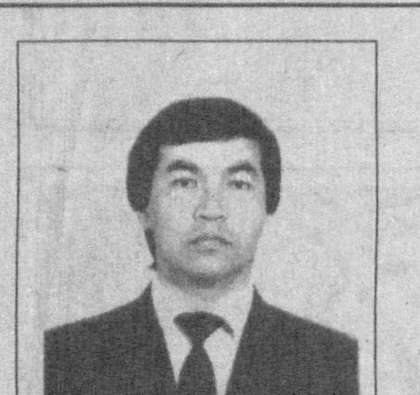

Қарор ва ижро

ҲУҚУҚИЙ ОНГ ЕТАРЛИ БЎЛСА...

Деҳқон меҳнати оёқости қилинмасди

Вазирлар Маҳкамасининг «Экинларни пайҳон қилишга қарши курашни фаоллаштириш тўғрисида»ги қарори бўйича ишлаб чиқилган ва амалда кўрилаётган чора-тадбирларга қарамай, экинзорларни пайҳон қилиш ҳоллари ҳануз учрамоқда. Бу эса ғалла ва бошқа хил қишлоқ хўжалик маҳсулотлари, жумладан, баравж ўсаётган ғўзаларнинг анча қисми йўқ бўлишига олиб келмоқда.

Бундай салбий ҳолатларнинг олдини олиш мақсадида хўжалик раҳбарлари, ҳуқуқ-тартибот идоралари ва фуқароларнинг ўз-ўзини бошқариш органлари вакиллари билан ҳамкорликда назорат қилиш қулай бўлган жойларда кузатув манзиллари ўрнатилмоқда. Шунингдек, ғалла ҳосилини қисқа муддатларда нобудгарчиликларсиз йиғиштириб олиш бўйича вилоятнинг барча туманларида чора-тадбирлар кўрилмоқда. Мисол учун, Чиноз, Бекобод, Қуйичирчиқ туманлари судлари томонидан қишлоқ хўжалик экинларини пайҳон қилиш ва йиғиштирилаётган ҳосилни талон-тарож қилиш бўйича аниқланган кўплаб маъмурий ҳуқуқбузарлик ишлари кўриб чиқилди.

Вилоятда ўтган 5 ой давомида экинларни пайҳон қилиш бўйича 364 та маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳолатлари аниқланди, 378 кишига нисбатан маъмурий жазо қўлланилди. Етказилган 928.674 сўм миқдоридаги зарар тўлиқ ундирилган. Ҳуқуқбузарларга нисбатан 228 минг сўм миқдорида жарима солиниб, улар тўлиқ ундирилди. Бундан ташқари 123 та маъмурий ва фуқаролик ишлари бўйича сайёр суд мажлислари ўтказилиб, 127 та хусусий ажрим чиқарилди.

Ўтган йили ўзида экинларни пайҳон қилиш, ғалла ҳосили ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари анча қисмининг йўқ бўлишига сабабчи бўлганликлари учун 3 нафар шахсга нисбатан жиноят иши қўзғатилган ва улар Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 198-моддаси 3-қисмига кўра уч йил озодликдан маҳрум қилинган эди.

Етказилган 375.500 сўмлик зарар тўлиқ ундириб олинган. Кўриниб турибдики, буларнинг барчаси хўжалик раҳбарларининг ушбу масала туб моҳиятини аввало ўзлари тўла англаб етмаслиги, аҳоли ўртасида атрофлича тушунтириш ишлари олиб бормаслиги, ушбу масала бўйича етарли баҳо бермаслиги маҳалла қўмиталари, фуқароларнинг ўз-ўзини бошқариш органлари, ички ишлар бўлимлари вакиллари ёхуд бошқа мутасадди раҳбарлар томонидан зарур ва таъсирчан чораларнинг кўрилмаслиги сабабли вужудга келган.

Ўз қўлимиз билан экиб, қалб қўримиз ила парваришлаётган ҳар туп экин ўзимизники. Хоҳ у буғдой, хоҳ у пахта бўлсин, барчамизнинг ризқ-рўзимиздир. Зеро, шундай экан, заҳматкаш деҳқонларимизнинг меҳнатини қадрламоғимиз, ҳар бир қарич экинзорни кўз қорачиғимиздек асрамоғимиз, пешона тери ва қалб қўри ила етиштирилган ҳосилнинг оёқости бўлишига йўл қўймаслигимиз зарур.

Зоҳид МАҲАМАТОВ,
Тошкент вилояти Адлия бошқармаси бошлиғининг ўринбосари

Ўзбек ва жаҳон тадбиркорлари муносабатлари

ҲАМКОРЛИК ДОИРАСИ КЕНГАЙМОҚДА

«Мамлакатнинг жаҳон ҳамжамиятидаги нуфузи ва ўрни ошишига хизмат қиладиган, унинг манфаатларига мос келадиган ташқи сиёсат ва ташқи иқтисодий алоқаларнинг мустақил йўли шаклланди ва изчил амалга оширилмоқда».

Ислом КАРИМОВ

Республикамизда ҳуқуқий демократик ўзгаришлар собитқадамлик билан бораётгани, жамиятдаги барқарорлик кўплаб хорижий шериклар, чет эл ишбилармон доиралари вакилларида бугун ўз бизнесини мамлакатимизга олиб киришига кенг шароит туғдирмоқда. Шулардан бири Англиядаги иқтисод ва энергетика бўйича Халқаро маслаҳат компанияси (IMC) кичик, ўрта тадбиркорликда, шунингдек, йирик саноат бўйича бизнесни ташкил этиш ишларида катта тажриба орттирган, жаҳонда нуфузи баланд инглиз фирмаларидан биридир. Ишончли ҳамкор сифатида маълум бўлган бу фирма яқинда Бозор кўникмалари Марказининг ҳамтаъсисчилари бўлган Ўзбекистон товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар Палатаси ва унинг тизимига кирувчи Ишбилармон Аёллар уюшмаси, Бозор кўникмаларини ривожлантириш Маркази вакилларидан иборат делегацияни расман таклиф этди.

Делегация аъзоларининг инглиз ҳамкорлари, тадбиркорлари, ишбилармон ва расмий доира вакиллари билан учрашувлари самарали ўтди. Хусусан, ташриф чоғида Ўзбекистон товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар Палатаси билан Лондон савдо-саноат палатаси ўртасида имзоланган шартномага биноан, ўзбек ва инглиз корхона, бирлашма, фирма ва уларнинг бўлимлари тўғридан-тўғри иқтисодий ҳамкорлик қилишга келишилди. Шартномада тадбиркорлик фаолияти билан боғлиқ иқтисодий-ҳуқуқий, жумладан, миллий иқтисодиётни истиқболи ва ҳолати ҳақида, ҳар иккала мамлакатнинг корхона, фирма ва бошқа ташкилотларининг экспорт-импорт имкониятлари борасида, ташқи иқтисодий фаолиятларни йўлга солувчи меъёрий ҳужжатлар ва ахборотларни эркин айрибошлаш ҳам кўзда тутилган.

Келишувлар чоғида асосий эътибор ўзбек ва инглиз корхоналари, бирлашмалари, фирмалари ва тадбиркорларига арбитраж, ихтироларини патентлаштириш ва саноатлашган мулкини ҳимоялаш, товар белгиларини рўйхатдан ўтказиш, маҳсулотларнинг сифатини назорат қилиш, шунингдек, қўшма корхона, саноат кооперацияси, маркетинг, лизинг, менежментликка ўқитиш сингари иқтисодий ҳамкорликнинг янги шаклларини кенгайтириш, такомиллаштиришга қаратилди.

Ташриф мобайнида жаҳондаги йирик консалтинг фирмаси «Прайс уотерхаус куперс» билан танишув бўлди (йиллик ахбороти 15 млрд. долларни ташкил қилади). Учрашувда кичик ва ўрта тадбиркорликни қўллаб-қувватловчи ахборот-маслаҳат марказлари мутахассисларининг ахборотлар йиғиш соҳасидаги малакасини ошириш масалалари кўриб чиқилди.

Ўзбекистонлик тадбиркорларнинг, жумладан, ишбилармон аёлларимизнинг жаҳонда эътироф этилаётгани, яъни Ўзбекистон Ишбилармон Аёллар Уюшмасининг Халқаро хотин-қиз тадбиркорлар ва профессионаллар федерациясига (Уюшманинг бошқарув маҳкамаси Лондонда жойлашган) аъзо қилиб олингани қувонарли ҳолдир.

Инглиз бизнес-инкубаторларидан бирига қилинган ташриф давомида энди иш бошлаётган тадбиркорлар фаолиятига кўрсатилаётган ёрдам йўллари билан танишилди. Ўз фаолиятини бошловчи тадбиркор бизнес-инкубаторга кириб ўқийди, танлаган фаолият турига қараб бизнес режа тузади, режа бизнес-инкубатор кенгаши тасдиғидан ўтгач, округ муниципалитетига тақдим этилади. Шу бизнес режа асосида фойизсиз қарз ёки муниципалитетнинг бизнесга кўмак бериш дастури бўйича махсус ташкил этилган фонддан грант берилади.

Бу тажриба юзасидан ҳозирда Республика Палатаси тизимидаги ташкилотлар билан чора-тадбирлар ишлаб чиқилмоқда. Ривожланган Буюк Британиядек мамлакатда ҳам тадбиркорлик учун қулай имконият яратилиб келинаётганига қарамасдан, ҳануз давлат томонидан кичик ва ўрта бизнесга муттасил эътибор бериш устувор вазифалардан бири ҳисобланаркан.

Делегация аъзолари Ўзбекистоннинг Буюк Британиядаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Ф.Тешабоев ҳузурида бўлишди. Элчи Ўзбекистон тадбиркорлари билан ҳамкорлик қилишни сўраб мурожаат этган 50 та инглиз фирмаларининг рўйхатини Республика товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар Палатасига топширди. Булар орасида жаҳонда ўз салоҳияти билан обрў топган Вестер Манс, Си-Си-Си, Ролс-Ройс, Вудсток Лизар ва бошқа фирмалар бор. Имзоланган шартнома ва ташриф чоғида олинган тажрибаларни Республика Палата тизими фаолиятида амалга оширишга киришилди. Чунончи, инглиз тадбиркорлари билан ҳамкорлик қилиш истагига эга бўлган ўзбек тадбиркорлари аниқланмоқда. Улар ноябр ойида Тошкентда ўтадиган Буюк Британия тадбиркорлари билан учрашувга ва ўзаро манфаатдорлик асосидаги шартномалар тузишга ҳозирлик кўрадилар.

Рауф ҒАФФОРОВ,
Республика товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар Палатасининг бўлим бошлиғи

ТУМШУҒИДАН ИЛИНГАН ЯККАБОҒЛИК НАШАФУРУШЛАР

«XX аср вабоси» - гиёвандлик бугун жаҳон афкор оммасини безовта қилаётган долзарб муаммо эканлиги сир эмас. Ҳаром пул топиш мақсадида ўз эътиқодидан, иймонидан айрилиб, ажал оғусини пинҳона сотиб, ҳаром бойлик орттиришга ҳирс қўйган, оқибатда жамият равнақига, халқ фаровон турмуш тарзига раҳна солаётган шахслар туманимизда ҳам йўқ эмас экан. Улардан бир гуруҳи яқинда жиноят устида қўлга олинди.

Аввалига... Искандар Ваҳобов деган кимса «наша сотармиш», «нашафурушликка далоллик қилармиш» деган гап-сўз тарқалганда, ҳеч ким ишонмади. Аммо... 12 январ куни шаҳрисабзлик Қудрат, Акром исмли йигитлар унинг уйи эшигини тақиллатишди.

- Бизга 10 бош «эшак» керак, - дейишди улар Искандарга. - Уни Ғилон қишлоғига олиб бориб сотмоқчи эдик...

- Топамиз, - деди Искандар гердайиб.

Кечқурун улар тағин учрашишди. Бу гал Искандар тарози ва ўлчов тошларини олиб чиқди. Меҳмонларни Диёр Магдиев деганникига бошлади. Диёр Магдиев эса дўсти Искандар Ваҳобовни кўриб, ишни мириқиб наша тортишдан бошлади. Сўнг Руслан Рустамов деган «улфат»ларинникига етаклади.

Бу жойда «савдо»ни пиширишди. Руслан 18000 сўм эвазига бир халта нашани «харидор»ларга пуллади. Шу пайт тўсатдан пайдо бўлган тезкор милиция ходимлари нашафурушларни қўлга олди. Улар тез орада бутун бўй-басти билан фош этилдилар.

Нашафуруш гуруҳда - 1973 йилда туғилган, 2 фарзанднинг отаси Диёр Магдиев, 1970 йилда туғилган, муқаддам судланган, 2 нафар фарзанднинг отаси Руслан Рустамов, 1965 йилда туғилган, 2 нафар фарзанднинг отаси Искандар Ваҳобовлар фаолият кўрсатиб келишганликлари очилиб қолди.

Улар уччаласи ҳам фойдали меҳнат билан шуғулланмаган, бекорчихўжалар бўлиб чиқди. Хўш, уларнинг бундай қора қилмишларидан ҳеч кимнинг хабари бўлмаганми? Оила аъзолари, қўни-қўшнилари, қолаверса, маҳалла-кўйдагилар бехабар бўлганлигига ишониш қийин, албатта. Милиция ходимлари томонидан ўтказилган тадбир бўлмаганда...

Хуллас, бу уччала «мушкетёр» одил суд ва қонун олдида жавоб бериб, ўз қилмишларига яраша жазосини олишди.

И.ХОЛДАНОВ,
Яккабоғ туман прокурори

Бухоро вилояти прокурорининг ташкилий ва таҳлилот бўйича катта ёрдамчиси Хайрулло Ҳасанов (ўнгда) ва вилоят прокурорининг ҳуқуқ тарғиботи бўйича катта ёрдамчиси Мухтор Муҳаммедовлар қонун устуворлигини таъминлашда ўз муносиб ҳиссаларини қўшиб келаётган ҳуқуқшунослардан.

Р. АСЛОНОВ олган сурат

Истиқлол ва ёшлар

БИЗ - ОТА ФАРЗАНДЛАРИМИЗ

(Боши 1-бетда)

Шу сабабли биз ёшлар билим чўққиларини забт этиб, ҳар тарафлама баркамол бўлиш сари бутун вужудимиз, қалбимиз билан интилишимиз, севимли ватанимизда содир бўлаётган барча воқеаларни чуқур идрок этиш даражасига етишишимиз лозим. Мамлакатимиз Президенти нафақат пойтахтда, балки бошқа минтақа ва вилоятларда ҳам ўқув юртларининг кенг тармоғини барпо этиш учун шароит яратиш ҳақида ғамхўрлик қилиб келаётганлиги сабабли ана шундай имкониятларга эга бўлаяпмиз. Бугун миллионлаб ёшлар ўз оиласи бағридан ажралмаган ҳолда билим олиш имкониятига эга.

Айни шу йўл билан миллий дастурни амалга оширишнинг мураккаб жиҳатларидан бири ҳал этилмоқда. Бунда ҳар бир минтақанинг ўзига хос жўғрофий, этник хусусиятлари ҳам инобатга олинмоқда. Натижада ҳар бир минтақа учун маданий-маърифий марказлар ташкил этишга эришилмоқда. Юртбошимиз ўз маърузаларида миллий таълимнинг мутлоқ янги тизимини яратиш, янада мукаммал ўқув технологияларини жорий этишни қамраб олувчи дастурларни рўёбга чиқариш мамлакатимизнинг истиқболи учун бениҳоя улкан аҳамиятга эга эканлигини кўрсатиб берганлиги бежиз эмас.

Таълим-тарбия тизимининг босқичма-босқич амалга оширилиши белгиланганлиги, табиийки, ўз ижобий самараларини беради. Унда ҳар бир боланинг ёшига хос хусусиятлари, ўқув жараёнига нечоғли тайёр эканлиги инобатга олинган. Унга мувофиқ ўқувчилар ҳар бир босқичда муайян билимларни эгаллаб, таълимнинг бир босқичидан иккинчисига ўтиш асносида билим ва кўникмаларини такомиллаштира борадилар. Шу зайл таълимни келгусида ўз хоҳиш-истагига кўра давом эттиришга тайёр бўладилар. Улар икки типдаги ўрта махсус ўқув юртлари (академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежлари)да мажбурий-ихтиёрий тарзда таълим олишга интиладилар.

Бир сўз билан айтганда, ёшлар ўзларининг қобилиятлари, истак ва майлларидан келиб чиқиб, икки типдаги уч йиллик махсус таълимнинг хоҳлаган йўналишини танлаб олишлари мумкин. Бинобарин уларга муайян касб ва ихтисосни эгаллаш учун ҳамма шароит яратиб берилмоқда. Ўқув жараёнини ташкил этиш масаласига, таълимнинг мазмуни билан ўқув жараёнлари ўртасидаги ўзаро алоқани пухта таъминлаш муаммоларини ҳал этишга алоҳида эътибор берилмоқдаки, бундан кўзланган мақсад таълим тизимимизни замонавий ривожланган демократик давлатлар талабига ҳамоҳанг ва мос бўлишига эришишдан иборатдир.

Шу муносабат билан таълим соҳасидаги турли жамғармаларнинг хайрли ишини, уларнинг навқирон авлодни жисмонан ва маънан тарбиялаш жараёнига қўшаётган ҳиссасини таъкидлаш ўринлидир. Зотан биз учун ўзимизни синаб кўришнинг, бор билим, қобилият ҳамда маҳоратимизни кўрсатишнинг ажойиб имкониятлари очиб берилмоқда. Ана шу жамғармалар орқали ҳар йили ёшларимиз тест синови асосида танловдан ўтиб, ривожланган мамлакатларда таҳсил кўриш имкониятига эришмоқдалар. Уларнинг сони йил сайин ортиб бормоқда. Президентимиз ёш авлодни ҳар тарафлама баркамол этиб тарбиялаш масалаларига тўхталиб, «Биз дарслик яратишга энг илғор ва энг шарафли вазифа сифатида қарашимиз, яхши дарслик яратган одамларни бошимизга кўтаришимиз керак» деган эдилар.

Дарҳақиқат, ҳаётимизда дарсликларнинг ўрни ва мавқеи улкан ва беқиёсдир. Биз ёшлар ана шу дарсликлар орқали миллатнинг тафаккури ва мафкурасининг энг илғор намуналарини англай оламиз. «Ўз фикрини мутлақо мустақил, она тилида равон, гўзал ва лўнда ифода эта олмайдиган мутахассисни, аввеломбор раҳбар курсисида ўтирганларни бугун тушуниш ҳам, оқлаш ҳам қийин», деганларида давлатимиз раҳбари мутлоқ ҳақ эдилар. Бу билан она тилимизнинг буюк роли тўғрисида чуқуррок ўйлашга мажбур этдилар.

Айни чоғда, жаҳон ҳамжамиятидан муносиб ўрин олиш учун биз ёшлар хорижий тилларни албатта ўрганишимиз ва билишимиз зарурлигини ҳам уқтирдилар. «Агар болалар эркин фикрлашни ўрганмаса, - деди Президентимиз оталарча ғамхўрлик билан, - берилган таълим самараси паст бўлиши муқаррар. Албатта билим керак. Аммо билим ўз йўлига. Мустақил фикрлаш ҳам катта бойликдир». Бугун мен Ўзбекистоннинг энг баобрў олий ўқув юртларидан бирида таҳсил олаётганимдан фахрланаман.

Назаримда, институтимизда олий мактабни ислоҳ қилишга тааллуқли кўпгина масалалар анча муваффақиятли ҳал этилди. Мен бу институтга тест синови орқали, 218,4 балл тўплаб ўқишга кирганман. Бизда чет тиллар кабинетлари замонавий қилиб жиҳозланган, яхшигина кутубхонамиз бор. Ўқув қўлланмаларининг етишмаслиги билимларни эгаллаш йўлида бизга тўсиқ бўла олмайди. Бўлғуси мутахассис тариқасида ўз Ватанининг чинакам ватанпарвари бўлишга, барча билимларни чуқур эгаллашга ҳаракат қилишимиз ҳам фарз, ҳам қарздир.

Чунки биз бўлғуси ҳуқуқшунослар ўз тарихимизни, халқларимиз тарихини айниқса, чуқур билишимиз, содир бўлаётган воқеаларни тўғри таҳлил этиб, уларга ҳуқуқий баҳо бера билишимиз, бошқаларга ибрат бўлишимиз керак. Бинобарин ҳуқуқий давлат қурмоқдамиз. Хато қилишга ҳаққимиз йўқ! Зиммамизга ғоят улкан масъулият юкланган. Юртбошимизнинг «Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта, бахтли бўлишлари шарт!» деган фикрларини оқламоғимиз, отамиз юзларини янада ёруғ этмоғимиз лозим.

Биз ёшлар огоҳ бўлишимиз, ҳушёр туришимиз, ҳар қандай вазиятда ҳам мамлакатнинг содиқ ўғлони ва қизи деган шарафли номга муносиб бўлишимиз керак. Ахир, юртбошимиз барча болаларни ўз фарзандим деб алқадилар, бизларни ҳар хил нопок кимсалар қўлига бермасликларини қайта-қайта таъкидладилар. Зеро, биз ҳам ўз навбатида шуни баралла айтамизки, ўз Президентимизни - отамизни ҳеч кимга, ҳеч қачон бермаймиз!

Ирода ЖЎРАЕВА,
Тошкент Давлат юридик институти толибаси

АЁЛ ҚАЛБИДА ЗИЁ БЎЛСИН

Прокурор шарҳлайди

Хотин-қизларнинг жамият ҳаётидаги ролини янада ошириш, ижтимоий ва моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, улар ўртасида ҳуқуқий билимларни кенг тарғиб қилиш, эр-хотин, қайнона-келин муносабатларини мустаҳкамлаш, бола тарбиясига эътиборни кучайтириш бугуннинг долзарб масалаларидан ҳисобланади.

Ўтган йилнинг «Оила йили», бу йилнинг эса «Аёллар йили» деб эълон қилиниши ҳам жамиятнинг асоси бўлган оила маънавиятини юксалтириш ишида муштаракдир. Жиноятчилик кўчасига билиб-билмай кириб қолаётган аёл тақдирига ҳеч ким бефарқ қарамаслиги керак.

Жамият ривожи, ижтимоий ҳаётида аёлларнинг роли беқиёсдир. Айниқса, бола тарбиясида отадан ҳам кўра онанинг ўрнини ҳеч нарса билан алмаштириб бўлмайди. Шарқ донишмандининг қуйидаги фикрларига эътибор беринг: «Яхши хотин болаларини ҳам яхши тарбиялай олади, у аввало, мураббийдир, хотиннинг оила тебратиши мураббийлик хамиридан патир қилиш, унинг тақдирида ўша патирни ёпиш деган сўздир». Мана сизга аёл меҳнати, фаолиятининг нақадар юксаклиги ифодаси!

Энди катта муаммо - аёлларнинг жиноятчилик кўчасига кириб қолаётгани хусусида сўз юритсак, бундай ҳол албатта, аввало иродасизлик, калтаўйлик оқибатидир.

Гулнора Рустамова Даштобод шаҳридаги 16-уйнинг 67-хонадонида яшарди. У оналик ҳуқуқини суиистеъмол қилди, болаларини тарбиялашга доир мажбуриятларини бажаришдан бош тортди. 5 нафар боласининг кўзларини жавдиратиб, улар олдида турли шахслар билан спиртли ичимликлар ичиб, кайф-сафо қилаверди.

Туман прокуратураси Г.Рустамованинг қўни-қўшнилари кўрсатмалари асосида Ўзбекистон Республикаси «Никоҳ ва оила» Кодексининг 83-моддасидаги «Ота-она ёки улардан бири болаларини тарбиялашга доир мажбуриятларини бажаришдан бош тортганлиги ёки ўз ота-оналик ҳуқуқини суиистеъмол қилаётганлиги, ўзининг ахлоқсизлиги, жамиятга зид хулқ-атвори билан болаларига зарарли таъсир етказаётганлиги аниқланса, ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум қилиш мумкин»лигига асосланиб, Г.Рустамовани оналик ҳуқуқидан маҳрум қилиб, унинг болалари учун васий тайинлашни туман судидан сўради.

Оналар ўз фарзандларига оқ сут берар эканлар, «Болам элнинг, юртнинг корига ярасин» деб умид қиладилар. Гулноранинг қалбини бундай умид тарк этган экан. У жиноятга ҳам қўл урди. Ўзи билан кўнгилхушлик қилиб юрган йигитни қўрқитиб, «унаштирилган қизингга айтаман, ота-онасига ҳам билдираман» дея ундан катта миқдорда пул талаб қилди. Йигитнинг ота-онаси пулни келтириб, Г.Рустамовага топшираётган пайтда милиция ходимлари товламачи аёлни қўлга олишди.

Комилжон Абдураҳмонов раислигида ўтказилган суд ҳукми билан Г.Рустамова 5 йил муддатга озодликдан маҳрум этилди. Унинг 5 нафар фарзанди Меҳрибонлик уйига жойлаштирилди.

Ҳа, аёл жиноятга қўл урди. Унинг бу ёруғ дунёдан умидлари йўқмиди? У нима учун яшаш деган улуғ неъматни бадкирдор қилмишлари билан яксон этди? Саволларга энг тўғри жавоб иродасизлик ва енгил турмушга ўчликка тақалади. Г.Рустамованинг турмуш ўртоғи узоқ муддатга озодликдан маҳрум этилган эди. Бошига тушган оғир савдони аёл юксак ирода, ақл-фаросат, сабр-бардош, қаноат билан енгса бўларди.

Афсуски, бундай бўлмади. Унинг кўзларидаги меҳр чироғи сўниб, ўрнини сўқирлик қоплаб олган эди. Бу нафақат унинг ўзи, жамият учун ҳам катта фожиадир.

Оламдаги барча гўзалликлар аёлга бўлган муҳаббатдан туғилади, деган сўзни кўп эшитганмиз. Аёл ҳаёт чироғидир. Шундай экан, аёлларимиз қалбини ҳеч қачон зиё, умид, ишонч, муҳаббат туйғулари тарк этмасин.

Бахтиёр ШАИМОВ,
Жиззах вилояти Зомин тумани прокурори,
Салима ҚИЛИЧЕВА,
«Инсон ва қонун» мухбири

Суратда: (ўнгдан) Бахтиёр Шаимов туман суди судьяси Комил Абдураҳмонов билан ўзаро суҳбатда.

Нурмамат АЛМУРОДОВ олган сурат

Эссиз йигит деган ном!

САРСОНҚУМДА САРСОН БЎЛГАН САРВИНОЗ

Бошимизга оғир кулфат тушиб қолишига ўзимиз ҳам сабабчимиз. Баъзан буни тан олгимиз келмайди. Сарвиноз (исми ўзгартирилган) ҳам ўша куни бургага аччиқ қилиб, кўрпага ўт қўймаганда, қизлик ибоси билан вазминлик қилганда балки 19 ёшида қизлик иффати топталмаган бўлармиди?! Бунга сабаб ўша сенсиз яшолмайман, бошимга қилич келганда ҳам фақат сени дейман деб, мактублар ёзиб, Сарвинознинг қалбини ўғирлаган ўша йигит бошқага уйланмаганда, балки шунча кўргуликларни кўрмаган бўлармиди.

Гапирамиз десак, гап кўп. Нима бўлганда ҳам Сарвинознинг биринчи қадами тўғри бўлмади. ...Сарвиноз севган йигити бошқа қизга уйланаётганлигини эшитди-ю, ҳузур-ҳаловати йўқолди. Дунё кўзига қоронғу бўлди. У шу алпозда бир ҳафта қийналиб юрди-да, уйидан бош олиб кетишга жазм қилди.

Кўчадан кетиб борар экан, атрофга маъносиз қарар, фақат ўз уйидан, қишлоғидан узоқлашмоқчи, шу билан бутун аламидан фориғ бўлмоқчи эди. Куз фасли яримлаб қолганлигига қарамай, ҳаво анча иссиқ, Сарвиноз енгил кийинган, қомати ҳам ўзига яраша, йўлдан ўтиб турувчи йўловчи ҳайдовчилар бир суқланиб қарар, айримлари «олиб кетайми» ишорасини қилиб сигнал чалар, аламзада қиз эса ҳамон оёғи остига тикилганича манзилсиз томон одимлар эди.

Пахта териш мавсуми эмасми, онда-сонда теримчилар учраб қолмаса, Сарвиноз қишлоқдан узоқлашиб кетган эди. Пахтазор чеккасида димоғлари чоғ кайф қилиб ўтирган уч улфат - Дилшод, Абдумалик ва Мадаминларнинг ёнгинасидан ўз фикр-ўйлари билан банд ўтиб кетди. Арoқ ичиб, анча қизишиб олишган йигитлардан бирининг Сарвинозга кўзи тушиб, «оҳ, зўр эканми» деди. Уччала жўра бир зум қизнинг орқасидан суқланиб қараб қолишди.

Шу пайт Абдумалик «Дилшод, орқасидан бормайсанми, агар рози бўлса, бугун бир-а?» деди. Абдумаликнинг таклифи «қизиб» турган Дилшодга туртки бўлди. У ўрнидан сапчиб турди-да, мотоциклини миниб қизни орқасидан етиб борди ва олдини тўсди. Дилшод қизга пойма-пой гапларни гапириб турувдики, уларнинг ёнига бир йигит «Жигули»да келиб тўхтади. «Шундай қиз сени мотоциклингга ўтирармиди, бизнинг машинамиз турганда» деди ва Сарвинозни олиб кетмоқчи бўлди. Бу воқеани кузатиб турган Абдумалик ва Мадаминлар «ўлжа» қўлдан чиқиб кетмаслиги учун ўша томонга қараб югурдилар, қўрқиб кетган «Жигули» шофёри кетворишга мажбур бўлди. Сарвиноз уч барзанги орасида қолди, атрофда эса аксига олиб бирорта диёнатли, инсофли одам учрамади. Сарвиноз кўзлари қонга тўлган махлуқларга ялиниб кўрди, ҳали қиз бола эканлигини йиғлаб туриб тушунтиришга уринди.

Лекин уларнинг қулоқлари кар, кўзлари кўр, фақат ҳирсларини қондиришса бас эди. Улар қизни ўша яқин ўртадаги зовур бўйига судраб боришди. Келишувга асосан «ўлжа»га биринчи бўлиб Дилшод ташланди. Кейин эса Абдумалик, Мадамин... Бригада пайкалида уймалашиб юрган бегона одамларни кўриб, етиб келган бригада бошлиғи Мурод Мўминов воқеани тушуниб етганидан сўнг унинг ҳам нияти бузилди, йигитларга ўз таклифини билдирди.

Қизни одамлар кўзидан йироқроқ Сарсонқумдаги артезиан қудуғи ёнига олиб боришлигини, ўша ер бемалол эканлигини айтди. Унинг бу таклифи йигитларга маъқул тушди. Сарвинозни «йўлга олиб чиқиб қўямиз» деб алдаб, Сарсонқум ўртасидаги артезиан суви бўйига олиб боришди. У ерда маишат кучайтирилди, арoқ, егулик келтирилди. «Улфати чор» маслаҳатлашиб кечани Қорасоқол қишлоғидаги лимонарийда давом эттиришликни келишиб олдилар. Ниҳоят эрталаб қизга яхши гапиришиб, уни ўша ўзлари ваъда берган катта Андижон-Қўқон йўлига олиб чиқиб қўйишди. Сарвиноз уйдан бош олиб манзилсиз йўлга чиққан эди. Энди у Ёзёвон туман ички ишлар бўлими томонга юрди. Ўша кунидан бошлаб қишлоқда ёмон гап тарқалди. Бир неча оила номусдан кўчага чиқолмай қолди. Қудаандалар ўртасида ёвқарашлар бошланди. Ноқобил фарзандлар орқасидан ота-оналар юзлари шувут, уйдаги гулдай хотинларининг бошлари эгик, шайтон васвасасига учишиб, бир мусулмон фарзандининг номусини итдай талаган йигитларнинг йигитлиги қолмаганди. Улар берилган жазони ўтаб келишар, лекин...

Эрдавлат ОДИЛОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Янги рукн: Ҳуқуқий синов (казус)!

АНВАР АЙБДОР ...МИ?

Тасаввур қилингки, шундай бир факт содир бўлди: Дейлик, ички ишлар идоралари мутасаддилари турли жойларда, постларда, милиция хизмати билан боғлиқ масканларда хизмат ўтаётган ходимларининг бурчига садоқатлилиги ва ҳалоллигини ўрганиш юзасидан махсус текширув тадбири ишлаб чиқди ва амалга оширишга киришди. Йўлда ДАН маскани кўринди. Текширувчилар бир юк машинасини тўхтатишиб, унинг ҳайдовчиси қўлига махсус «ишлов» берилган 2 дона «элликталик»ни тутқазишди ва «агар машинангни тўхтатишиб, у-бу дейишса, шу пулни беришга уриниб кўр-чи» деган топшириқ беришди. Ҳайдовчи рози бўлди. Масканда уни тўхтатишди. Аммо ДАН ходими илгарироқ тўхтатган машина ва шофёрлар билан банд эди, бироз кутиб туришга ишора қилди. Ҳайдовчининг сабри чидамади чамаси, масканнинг шу ердаги бўш турган хонасига кириб «ҳалиги пул»ларни стол устига ташлади-да, қайтиб чиқди. Бу ҳолатни ДАН ходими сезмади ҳам. Бироздан сўнг унинг ҳужжатларини кўриб, рухсат берди ва хизматини давом эттираверди. Шу пайт бошқа бир ДАН ходими, келинг, уни шартли равишда «Анвар» деб атайлик, машинада келиб қолди ва телефон қилиш учун маскан биносига кирди. Бўш хонадаги стол устида ётган 2 та «элликталик»ка кўзи тушди ва ҳамкасбларидан бирортаси унутиб қолдирган бўлса, эгасини топиб қайтариш керак, деган ўй билан олиб, чўнтагига солиб қўйди. Ишларини якунлаб, хизматни давом эттириш учун чиқиб, маскандан жўнаб кетди. Анчадан сўнг «текширувчи»лар етиб келишди. Шу атрофдаги милиция ходимларининг ёнларини тинтиб, ҳалиги «элликталик»ларни қидиришга тушишди. Ҳеч бирининг ёнидан топиша олмади. Ниҳоят, хизмат билан юрган «Анвар» ҳам келиб қолди ва пул унинг чўнтагидан топилди.

Оқибат: ҳар қанча изоҳ беришига қарамасдан, «Анвар» таъмагирликда гумонланди ва «иши» тергов қилиш учун прокуратурага оширилди. Бир вақтнинг ўзида у ички ишлар идораларидан «ҳайдалди». Прокуратура «Анварнинг иши» юзасидан чуқур терговолди текшируви ўтказиб, юқоридаги ҳолатни тўлиқ тасдиқлади ва унинг ҳаракатида жиноят таркиби йўқ деган хулосага келиб, жиноят иши қўзғатишни рад этди ва «Анварни айбсиз деб топди». Лекин «Анвар» севимли касби ички ишлар идораларида ишлаш ҳуқуқини тиклай олмай, «четда» қолиб кетди.

Саволлар: 1 Юқоридагидек тартибда ходимлар устидан текширув-ўрганиш тадбирини қандай баҳолайсиз? 2. «Анвар» айбдорми, бўлса унинг айби, хатоси нимада? 3. Мазкур ҳолатда «Анварнинг иши»ни прокуратурага ошириб, ўзини тезкор равишда ички ишлар идораларидан бўшатиб, тўғри қилинганми? 4. Прокурор «Анвар»ни айбсиз топиб, тўғри қонуний хулосага келганми? 5. Прокуратура томонидан «Анвар»нинг ҳаракатида жиноят йўқ деб қабул қилинган қарор асосли деб топилган ва у тўла реабилитация (оқланиш) қилинган ҳолда қандай йўл тутган маъқул? У ички ишлар идораларига ишга тикланиши керакми, йўқми? Адолатли ечимни нимада кўраяпсиз? 6. Бу казусимиздан яна қандай ҳуқуқий ҳолатларни кузатдингиз? Жавобларингизни кутамиз. Эркин фикр тарзида газетада босамиз. Энг тўғри ва маъқул, ҳуқуқий асосланган деб топилганларининг муаллифларини ғолиб деб эълон қиламиз.

ТАҲРИРИЯТ

Аср вабоси

ИЛЛАТНИНГ ИЛДИЗЛАРИ

(Боши 1-бетда)

Бу тур жиноятларнинг 3 таси вояга етмаганлар томонидан содир этилгани эса ташвишли ҳолдир. Умумлаштириш якунлари вилоят адлия бобошқармаси ҳайъати ва вилоят суди раёсати қўшма йиғилишида батафсил муҳокама қилинди.

Муҳокамада шу турдаги жиноят ишларини кўришда судлар томонидан йўл қўйилган хатолар, жумладан, ишларни асоссиз равишда узоқ муддатларда кўрилгани, сайёр суд мажлисларида иш кўришлар ташкил этилмагани, жиноятларни келтириб чиқарган сабабларни бартараф этиш юзасидан тарғибот-ташвиқот ишлари талаб даражасида эмаслиги ҳамда суд ҳукмларини ижро этишда йўл қўйилган камчиликлар ошкора очиб ташланди.

Муҳокамада кўтарилган муаммолар бўйича тегишли тадбирлар белгиланиб, уларнинг бажарилиши юзасидан вилоят адлия бошқармаси муассасалари ва судларга кўрсатмалар юборилди. Тадбирларнинг бажарилиши назоратга олинди. Тадбирда белгиланган масалаларнинг жойларда бажарилиши, албатта, гиёвандликка қарши курашни кучайтиришда ўзининг ижобий таъсирларини кўрсатади.

Жиноятни тезда фош этиш ва жиноятчига жазо тайинланиши ҳам ўз навбатида жиноятчиликнинг олдини олишда муҳим аҳамиятга эгадир. Жиноят ишларини ўрганиш натижасида маълум бўлдики, гиёвандликка мубтало шахслар билан тарбиявий ишлар ўз вақтида амалга оширилмагани, уларни даволаш муассасаларида рўйхатга олиб даволашга эътибор қаратилмагани оқибатида 1998 йили вилоятда гиёвандлик воситалари билан боғлиқ жиноятларга муқаддам қўл урганлардан 58 киши қайта жиноят содир қилган.

Гиёвандлик дардига мубтало бўлган ва шу билан боғлиқ жиноятларни содир этган кимсалар жамиятимиздан ташқарида эмас, балки биримизнинг оиламизда, бошқа биримизнинг ишлайдиган жамоамизда ёки маҳалламизда яшайди. Бу номаъқулгарчиликлар ҳеч биримизнинг назаримиздан четда қолмаслиги керак.

Зеро, болалар, ёшлар тарбиясига, оила муаммоларига мутасадди ходимлар, жамоат ташкилотлари, маҳаллий ўз-ўзини бошқариш органлари бу борада аҳолига таъсир кучини ўтказишга қодирдир. Давлат идоралари, меҳнат жамоалари, оила-мактаб-маҳалла тизимидаги барча фаоллар гиёвандлик иллатига қарши курашда ўз кучларини бирлаштириши лозим.

З.ТЎРАЕВ,
Навоий вилоят адлия бошқармаси етакчи маслаҳатчиси

Шикоят

Ё ҲАҚ БЕРИНГ ЁКИ НАҚД!

Ҳурматли «Инсон ва қонун»! Бизлар Навоий вилояти Нурота туманидаги Амир Темур номли 13-ўрта мактаб ўқитувчилари «Таълим ҳақида қонун»ни ҳаётга татбиқ этиш учун меҳнат қилмоқдамиз. Мустақиллик туфайли халқ таълими бўйича янги қонунлар қабул қилиниши, ўқитувчиларга Президентимиз томонидан кўрсатилаётган ғамхўрликлардан беҳад миннатдормиз. Лекин туманимизда қонунлар, қарорлар вақтида бажарилаяпти, ўқитувчиларга ғамхўрликлар кўрсатилаяпти, деб бўлмайди. Маълумки, қишлоқ жойларда ўқитувчиларни ёқилғи, газ, электр қуввати билан таъминлашда маълум имтиёзлар берилган. Аслида кўмир, газ ўрнига ўқитувчиларга пул берилар эди. Чунки кўмирни, газни ташиб келтириш қимматга тушар эмиш. Аммо 1997-99 ўқув йиллари учун шу пуллар берилгани йўқ. Турли идораларга мурожаат қилдик. Улар «пул йўқ», «энди ўтказамиз», «бошқа ҳисоб рақамига ўтказиб юборибди» каби жавобларни сабаб қилиб кўрсатишмоқда. Ҳатто туман халқ таълими бўлими мудири Аман Бозоров ўтган йил сентябрда туман газетаси «Илғор чорвадор»да мақола билан чиқиб, ўқитувчиларга кўмир ва газ пулларини берамиз деб ваъдани қойиллатди. Лекин ҳамон пулдан дарак йўқ. Ҳурматли «Инсон ва қонун»! Ушбу муаммони ҳал этишнинг имкони бормикан?

Бахтиёр НОРБОБОЕВ, Абдумурод ТОШНАЗАРОВ, Самад АСАБОЕВ ва бошқалар (жами 15 та имзо)

ТАҲРИРИЯТДАН:

Ҳурматли устоз ва ўқитувчиларни хат ёзишга мажбур этган муаммо ва қўйилган саволга жавоб топиш бизни ҳам «қизиқтириб» қолди. Тезда Нуротага етиб бориш ва масалани ўрганишга имкон тополмаганимиз учун газета орқали жавоб сўрашга уриниб, ушбу сатрларни чоп этдик. Энди муаллифлар қаторида газетхон билан биргалашиб, ечим кутамиз.

ДАДА, АЯНГ АЯЖОНИМНИ...

Шаҳрисабзлик Жўра Расулов турмуш ўртоғи Мубашшар Хидировага уйлангач, бирмунча вақт яхши яшади. Кейин эса ҳар хил қилиқлар чиқарадиган, спиртли ичимликлар истеъмол қиладиган, бегона хотинлар билан қўл ушлашиб юрадиган, уйда эса хотинига мушт кўтарадиган одатлар чиқара бошлади. 1997 йил март-сентябр ойларида 4 нафар гулдай фарзандлари оҳу зорига қарамасдан, Мубашшарни муттасил равишда уриб қийнайди, ҳатто унинг қўлидан иш ҳақини, болаларига олган нафақа ёрдам пулларини ҳам тортиб олади. Мубашшар эса 4 нафар болалари тақдирини ўйлаб барча қийинчиликларга чидади.

Жўра Расулов эндиликда ҳар куни кўчадан маст ҳолда кириб келадиган, Мубашшарга ўдағайлаб «уйдан чиқиб кет, мен бошқага уйланаман» деб дўппослайдиган бўлди.

1998 йил 21 сентябр куни Мубашшар ошхонани супираётган эди, эри келди-ю, жанжал чиқариш мақсадида «аҳмоқ, фаросати йўқ! Нега ифлосларни атайлаб мен томонга супираяпсан» деб ўдағайлади, қўли билан юзига уриб ерга йиқитди. дадасининг бу ҳаракатларини кўриб турган қизи Юлдуз кўзига ёш олди. Жўра Расулов ўз ишидан қониқиш ҳосил қилмади шекилли, ерда ётган Мубашшарни оёқлари билан қорнига бир неча маротаба тепди. Ёш қизча Юлдуз эса «Дада аямни тепманг» деб ёлворди. Қаҳри қаттиқ отага гўдак ёлвориши таъсир қилмади. Устма-уст тушган тепкилар зарби Мубашшарнинг ички қисмидаги ўнг ёнбош йўғон ичагини йиртиб юбориб, оғир жароҳатлаган эди. Бу тепкилар унинг ўлимига сабаб бўлди.

Яқинда Шаҳрисабз туман суди Мубашшарнинг ҳаётига зомин бўлган айбдор Жўра Расуловнинг жиноятига қонуний баҳо берди ва 14 йил муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазоси белгилади.

ҲАМКОРЛИКДА ИШЛАШ ЮТУҚЛАР ГАРОВИДИР

Бизнинг мусоҳаба

БУХОРО ВИЛОЯТ ТРАНСПОРТ ПРОКУРОРИ, АДЛИЯ МАСЛАҲАТЧИСИ НУТФУЛЛО НАСРИДДИНОВ БИЛАН СУҲБАТ

- Нутфулло ака, айтингчи, Сиз бошчилик қилаётган транспорт прокуратураси зиммасига қандай вазифалар юклатилган? Бу соҳанинг ўзига хос ютуқ ва муаммолари нималарда кўринади?

- Биз ўз ҳудудимиздан ўтадиган «Москва-Душанбе», «Тошкент-Волгоград», «Нукус-Тошкент», «Бухоро-Тошкент» каби йўналишдаги йўловчи ва юк поездларининг ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш бўйича қонун ижросини назорат қиламиз. Шунингдек, Бухоро, Навоий, Учқудуқ аэропортларида учиш хавфсизлигини таъминлаш устидан назорат қилиш ҳам бизнинг вазифамизга киради. Бир сўз билан айтганда, биз бир томони Душанбе, иккинчи томони Туркманистон сарҳадларига боғланган 680 км.лик масофадаги 35 та темир йўл бекати ва транспортда қонунларнинг бажарилишини назорат қиламиз. Саволингизнинг иккинчисига келсак, албатта ҳамма соҳада ҳам қийинчиликлар бор. Шубҳасиз, бизнинг тармоқ ҳам бундан истисно эмас. Навоий, Учқудуқ йўналишидаги 200 километрлик масофага чўзилган 1958 йилда ўтказилган темир йўл рельслари ўз муддатини деярли ўтаб бўлган. Имконият даражасида уларни таъмирлаш вазифаси турибди. Қўшни Тожикистон ва Туркманистон чегаралари ҳам маълум қийинчиликлар келтириб чиқармоқда. Божхона, ИИБ ходимлари билан атрофлича фикрлашиб, ҳамкорликда ишлашимиз муаммоларни ечишда қўл келмоқда.

- Сиз юқорида божхона, милиция ва бошқа органлар билан ҳамкорлигимиз ишимизга катта ёрдам қилаяпти дедингиз. Бу борада қилинган аниқ ишлар кўлами хусусида гапирсангиз.

- 1998 йилда кўплаб жиноятлар ҳамкорлигимиз натижасида очилди. Аччиқ бир ҳақиқатни айтадиган бўлсак, темир йўл транспортида содир бўлаётган жиноятларнинг аксарияти хотин-қизлар ҳиссасига тўғри келаётгани ниҳоятда ачинарлидир. Шу йилнинг 3 феврал куни 1969 йилда Сирдарё вилоят Сирдарё туманида туғилган Зарима Ўринова 7110 АҚШ долларини «Тошкент-Волгоград» йўналиши бўйича қатновчи поезднинг 14-вагонида ноқонуний равишда олиб кетаётганида Бухоро-1 тармоқ ички ишлар ходимлари томонидан ушланди. Бу аёл Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 25-182-моддаси 2-қисми «а» банди билан айбли деб топилиб, унга нисбатан Ўзбекистон ЖКнинг 57-моддаси қўлланилиб, 2 йил муддатга озодликдан маҳрум қилинди. Тошкент шаҳрида яшовчи «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси ходимаси Н.Усмонова фуқаро Бобоевага тегишли бўлган 297.500 сўм пулни ўғирлаганликда айбланди. У Ўзбекистон ЖКнинг 169-моддасининг 3-қисми «Г» банди билан жиноий жавобгарликка тортилди. Ф.Хўжаев туман суди уни 5 йил муддатга озодликдан маҳрум қилди...

- Таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, гиёвандлик моддалари кўп ҳолларда темир йўллар орқали олиб ўтилмоқда. Ушбу ҳолатлар бўйича қандай қонунбузарликлар аниқланди? Шулар ҳақида ҳам гапирсангиз.

- Аср вабоси деб аталмиш «оқ ажал»нинг инсон ҳаёти ва саломатлигига қанчалик зарарли эканлигини ҳамма яхши билади. Президентимизнинг 1993 йилда БМТ Бош Ассамблеясининг 48-сессиясида сўзлаган маърузаларида ҳам ер юзидаги барча мамлакат аҳли бу хавфли оғуга қарши курашга чорланган эди. Ўтган беш ой мобайнида бу соҳа бўйича 32 та жиноят иши қўзғатилиб, 3,5 кг. Наркотик моддалар мусодара қилинди. Шундан опий 4,74 грамм, героин 3 кг. 400 грамм, марихуана 6,8 грамм. Гиёвандлик моддаарини олиб ўтиш жиноятининг 7 фоиздан кўпи чет эл фуқаролари, аниқроғи, Ҳамдўстлик мамлакатлари фуқаролари чекига тўғри келади. Жумладан, тожикистонлик фуқаро Тоғаймурод Шаропов жуда кўп миқдорда героин билан қўлга тушди ва суд ҳукми билан 15 йилга озодликдан маҳрум этилди...

- Ота-оналарнинг эътиборсизликлари орқали темир йўлларда содир бўлаётган бахтсиз ҳодисалар ҳақида ҳам бир-иккита мисол келтирсангиз...

- Маълумки, республикамиз ҳудудида темир йўлларнинг анчагина қисми аҳоли яшайдиган жойлардан ўтади. Баъзи жойларда мактаблар темир йўллар яқинида жойлашган. Ўз-ўзидан кўриниб турибдики, болаларнинг дарсдан бўш вақтларини эътибордан қочирмаслик лозим. Айрим ота-оналарнинг эътиборсизликлари оқибатида фарзандлари нохуш ҳолатларга тушиб қолмоқда. Ўтган йили 2 нафар ёш бола бевақт ҳаётдан кўз юмди. Шу ўринда яна бир аянчли далилга эътиборингизни қаратмоқчиман. Қаровсиз болаларнинг поездларга тош отиши натижасида баъзи йўловчилар оғир тан жароҳати олишмоқда. Олот туманида яшовчи Шамсиддин Жумаев Қоракўл туманида истиқомат қилувчи Икром Тангиевлар «Тошкент-Волгоград», «Қўнғирот-Тошкент» йўналишидаги вагонларнинг ойнасини синдирганликлари учун катта миқдорда жарима тўлашга мажбур бўлдилар...

Суҳбатдош: Рашид АСЛОНОВ, «Инсон ва қонун» мухбири

Катталар, эътибор қилинг!

ЎСМИРЛАР... ТЕМИР ЙЎЛДА

(Боши 1-бетда)

Масалан, ўтган йили Фурқат бекати яқинида қўй боқиб юрган, Учкўприк туманилик, 1988 йилда туғилган А.Тўрақулов, темир йўл ёқасида мудраб қолган, вояга етмаган Боғдод туманилик Н.Тоштемиров, Арикбоши бекатида темир йўлни кесиб ўтмоқчи бўлган, Бешариқ туманилик, 1983 йилда туғилган З.Эҳсоновалар поезд тагида қолиб, ҳаётлари фожиали якунланди. Қўқон-Қақир бекатлари оралиғида темир йўл ёқасида кетаётган, Боғдод туманилик, 1984 йилда туғилган Х.Холиқова бошидан ва оёғидан оғир жароҳатланди... Албатта, кўпинча бундай ҳолларнинг олдини олишга ҳаракат қилаяпмиз. Агар 1998 йилда ВЕИНга минг нафарга яқин ўсмир олиб келинган бўлса, шу йилнинг тўрт ойи давомида икки юз эллик нафар ўсмир бу ерга келтирилди. Улар билан суҳбатлар, тушунтириш ишлари олиб борилиб, зарур ҳолларда масалани ҳал қилиш ҳокимликлар қошидаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссияларга ҳавола этилаяпти.

Шукурки, йил бошидан буён ўсмирлар ўртасида бахтсиз ҳодисалар, жиноятлар юз берганича йўқ. Мана, мактаб ўқувчиларининг ёзги таътиллари бошланди. Шу муносабат билан бўлинмамизда ишлаб чиқилган «Ғамхўрлик-99» тадбири ўсмирлар ўртасида тартиббузарликнинг олдини олишда муҳим омил бўлади, деб ўйлайман.

- Шу ҳақда батафсилроқ тўхталсак...

- Биласизми, ўсмирлар ўртасидаги асосий тартиббузарликлар айниқса, ёзги таътиллар пайтида кўп рўй беради. Масалан, Қўқон минтақаси бўйича ВЕИНга шу йил январ ойида 65 нафар ўсмир олиб келинган бўлса, май ойида ушбу кўрсаткич 97 нафарга етди. Кўраяпсизки, тартиббузарлик ҳоллари кўпайиб бораяпти. Яқинда Фарғона-Қувасой бекатлари оралиғида Фарғонадаги 5-, 7-, 22-мактаблар ўқувчилари Ж.Азамов, Ҳ.Абаҳунов, Ҳ.Миразизовлар тепловознинг 10 минг сўмдан зиёд турадиган пешойнасини, Акбаробод-Охунбобоев бекатлари оралиғида эса Охунбобоев туманилик Н.Бозорбоев ва М.Бозорбоевлар тўққизта вагон ойнасини тош отиб синдиришган. Энди уларнинг ота-оналари ҳам етказилган зарар қийматини, ҳам жаримани тўлайдилар. 20 ёшли М.Бозорбоев иши судда кўрилиб, у жаримага тортилди. «Ғамхўрлик-99» тадбири уч босқичда ўтказилаяпти. Дастлабки тайёргарлик босқичида бўлинмамиз нозирлари мактабларда бўлиб, ўқувчилар ўртасида темир йўл ҳаракати хавфсизлиги қоидалари ҳақида суҳбатлар ва тушунтириш ишларини олиб бордилар. Тадбирнинг кейинги босқичи бевосита таътил пайти, оромгоҳларда ҳам давом этади. Масалан, Чодакдаги «Темирйўлчи» оромгоҳида нозирларимиз навбатчилиги йўлга қўйилди. Улар бевосита оромгоҳда болаларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этиб, ўсмирларга ҳуқуқ ва бурчларини тушунтириб, профилактика ишларини олиб борадилар. Таътил тугагач, сентябр ойида ишларимизни, ютуқ ва камчиликларимизни сарҳисоб қиламиз.

- Сизнингча, ўсмирлар тарбиясига кимлар кўпроқ масъул?

- Ўсмирлар ўртасида тартиббузарлик ҳолларининг рўй бериши ва оқибатда уларнинг жиноятчиликнинг боши берк кўчасига кириб қолишларида аввало, ота-оналар айбдор. Уларнинг баъзилари кейинги пайтларда турмуш ташвишлари билан ўралашиб бўлса керак, фарзандлари тарбиясига анча бефарқ бўлиб қолишди. Бу гаплар қисман ўқитувчиларга ҳам тааллуқли. ВЕИН бўлинмасига тушадиган, тартиббузарлик қилган ўсмирлардан кўпчилигининг ота-оналари ичида бирор ерда ишламайдиганлар ҳам талайгина. Илгарилари уларнинг иш жойларига ёзиб, чоралар кўрилар эди. Шунинг учун ҳам эндиликда оила, маҳалла, мактаб, ҳуқуқ-тартибот идоралари ҳамкорлигини янада мустаҳкамлаш, бу ишда кенг жамоатчилик, барча жамоат ва нодавлат ташкилотлари кучларини бирлаштириш зарур.

- Шу касбни танлашингизга нима сабаб бўлган?

- Ёшлигимдан ҳуқуқшунослик касбига жуда қизиққанман. Шунинг учун милицияга ишга таклиф қилишганда, кўп ўйлаб ўтирмай рози бўлдим. Ўз ишимни жуда севаман. Бизнинг касбимиздаги одамлар ҳамиша қонун билан ҳамнафас бўлишади. Милициядаги кишш эл-юртнинг, жамиятнинг кўз ўнгида, ҳурмат-эътиборида бўлади. Кўпчилик сенга мурожаат этиб, у ёки бу масалада йўл-йўриқ, маслаҳат сўрайди. Ахир, ўзингиз ўйлаб кўринг: одамларга ёрдам бериш қандай яхши! Ҳамиша инсонларга керак бўлиш қандайин бахт!

- Аёллар йилидаги тилакларингиз?

- Жамиятимизда меҳр-муҳаббат тимсоли бўлган аёлларимизга эътибор тобора ортиб бораётганлиги қувонарли ҳолдир. Истардимки, барча йигитлар оналарига ва рафиқаларига янада меҳрибон ва ғамхўр бўлишсин. Оммавий ахборот воситалари ҳам аёллар ҳаётий ва муаммоларига кўпроқ аҳамият берсалар...

Абдумалик ИСОМИДДИНОВ, суҳбатлашди

Эгри йўлдан юрсанг-да, тўғри юр!

66 ЁШЛИ ФИРИБГАР

Махманазар бобо муқаддам уч йилга озодликдан маҳрум қилиниб, қамоқда жазони ўтаган вақтлари бақувват 38 ёшли йигит эди. У кексайган ва ёши анча жойга бориб қолганига қарамай, тўғри ҳаёт кечиришни одат қилмади. Натижада унинг ҳаёти яна қамоқ билан боғлиқ бўлиб қолди.

1998 йилнинг октябр ойида Шаҳрисабз тумани қишлоқларида бир кексайган киши пайдо бўлди. У баъзи ҳовлиларга кириб ҳам чиқди. Қишлоқ одамлари бу лўли бобо бўлса керак, деб ўйлашди.

2 октябр куни Назар Боймуродов уйида ўтирган эди, ҳовлисига кекса кишининг кулимлаганда кириб келганини кўриб, нотаниш меҳмонни кўрпачага таклиф қилди. Маҳманазар Ҳайиталиев бир пиёла чойни ичиб бўлгач, фирибгарликдаги актёрлигини ишга солди. У мен Сурхондарё вилоятининг Денов туманидан бўламан, ўғлим КРУда тафтишчи бўлиб ишлайди, келиним Самарқанд вилоятининг Булунғур туманидан, келинимнинг отаси, укаси, синглиси яқинда аварияга учраб вафот этишди, уйдан 85 минг сўм пул билан чиқиб, келиним иккаламиз бориб таъзияни ўтказиб қайтаётган эдик, Қайнар қишлоғида йўлда таксини ичида келинимни тўлғоқ тутиб эгизак чақалоқлар туғилди. Туғруқхона йўқлиги сабабли бир фаррош хотинга ёлвориб, унга бир халта ун, 5 кг. ёғ, 2 кг. гўшт, 2 кг. асал олиб бериб, уйига ташлаб келдим, бирор сўм ҳам пулим қолмади. Мусибатдан қийин аҳволда қолдим, Денов туманига бориб келишга қийналаяпман, деб сохта кўз ёши қила бошлади ва алдовйўли билан 700 сўм пулни ундирди.

Шу тариқа 4 октябр куни Саттор Рўзиқуловдан 1000 сўм, 9 октябр куни Ҳаким Асадовдан 6000 сўм, 13 октябр куни Саттор Раҳмоновдан 1000 сўм, Иноят Акромовадан 2000 сўм пул, 3 кг. ёнғоқни олиб кетади.

Фирибгар Маҳманазар Ҳайиталиев ҳозирги кунда қамоқхонада бош қашиб ўтирибди.

Парда ЭШМАТОВ,
Қашқадарё вилоят судининг судьяси

СУБУТСИЗ ҚАДАМНИНГ ҚОНЛИ ИЗЛАРИ

Турмушда учраб турадиган нохуш воқеалар, аксарият ҳолларда, оқибатини ўйламай ташланган ножўя қадамлардан бошланади. Қуйида эътиборингизга ҳавола этилаётган машъум ҳодиса таассуроти ҳам ёш бир аёлнинг субутсиз ҳаракати боис юз берган. Унинг исм-шарифи, манзили атай берилмади. Лавҳанинг таъсирчанлигини сақлаш мақсадида жиноятга қўл урган аёлга мурожаат тарзидаги услуб ўз ҳолича қолдирилди.

Сен оилада ягона қиз, ота-онангнинг эркаси эдинг. Ҳеч нимага зориқмай, кўнглинг тусаганини танлаб вояга етдинг. Тўққизинчи синфни тугатиб, уйда ўтириб қолдинг. Қишлоқда иш кўп эди, кунларинг секин ўтиб кетишини сезмай қолдинг. Эшигингга совчилар кела бошлашди. Отангнинг ўртоғи сени ўзига келин қилди. Бахтимни топдим, деб ўйладинг... Ўшанда яна тўрт йилдан сўнг қамоқхонанинг совуқ панжаралари ортида пушаймонларга тўлиб ўтиришингни тасаввур ҳам қила олмасдинг!

Турмуш ўртоғинг сени тушунар, аммо қайнонанг ва қайинсинглинг сен билан чиқиша олмас, зуғум ўтказишар эди. Тўғри-да, сен ҳам фаришта эмасдинг. Чидадинг, лекин бўлмади... Қизчанг билан яна отангнинг уйига қайтиб келдинг.

Субутсиз, файзсиз кўринди турмуш сенга. Зерикдинг чоғи, туман марказига айланиш учун тез-тез чиқадиган бўлиб қолдинг. Бунга отанг қаршилик қилганида, онанг ёнингни олди. Сен ўзгара бошладинг, кийим-кечакларга, тақинчоқларга ружу қўйдинг. Сени таъминлайдиганлар ҳам чиқиб қолишди. Шўх-шодон кунлар, айшу ишрат кечалари...

Туман ички ишлар бўлимига ҳожатхонадан янги туғилган чақалоқнинг жасади топилгани ҳақидаги хабар келди. Тезкор қидирув ишлари бошланиб кетди. Қишлоқдаги хотин-қизлар шифокорлик текширувидан ўтказилганда сен тутилиб қолдинг.

Айшингни суриб юрганингда, ҳомиладор бўлиб қолганингдан ранжисангда, ундан фориғ бўлишни хоҳламадинг. Балки ўғил кўришни истагандирсан, ким билсин? Бироқ баҳор кунларининг ёқимли кечаларидан бирида даҳшатли қотилликка қўл урдинг. Ҳа, сен туғишга яхши тайёрлангандинг: керакли ашёларни олдиндан тайёрлаб қўйгандинг. Тан бермай илож йўқ - бир ўзинг, танҳо ўзинг, ўзгаларнинг ёрдамисиз болани дунёга келтирдинг. Киндигини ҳам ўзинг кесдинг. Дунёга келтирганинг қиз бола экан. Гўдак митти оғизчасини тўлдириб чинқирмоқчи бўлганда, сенинг қотил қўлларинг ҳаёт нафасига қонмоқчи бўлган жажжи вужудни гумдон қилди.

Бундай машъум режани олдиндан ўйлаб қўймаганмидинг? Наҳотки, сен оқибатни ўйламаган бўлсанг, ахир, бу қилмишинг Оллоҳ олдида ҳам, қонун олдида ҳам, қолаверса, ўз виждонинг олдида ҳам оғир гуноҳ, жиноят эканлигини билмасмидинг? «Ўзим уни пайдо қилдим, ўзим йўқ қилсам ҳақим йўқми, ана, баъзилар катта-катта ҳомилаларини ҳам аборт қилишаяпти-ку, мен эса туғиб кейин ўлдирдим. Хўш, буларнинг ўртасида нима фарқ бор?» деган фикр билан ўзингни оқламоқчи бўлдинг, чамамда. Йўқ, сени ҳеч ким оқламайди, Оллоҳ томонидан берилган гўдак умрини йўқ қилишга ҳеч кимга ҳуқуқ берилмаган.

Мана энди қамоқхонада ўтириб йиғлайсан, ўйга ботасан, пушаймонларингнинг чеки йўқ. Лекин ақлинг жуда кеч кирди, сенинг. Суд қарори билан 3 йил озодликдан маҳрум этилдинг. Тўғри, уч йил ҳам ўтиб кетар, одамлар ҳам қилган ишингни аста-секин унутишар, аммо айт-чи, виждонинг энди тинч турармикан, бошингни кўтариб юришга қўярмикан? «Эрсиз бола туғибди» деган таънадан қочаман деб, «Боласини ўлдирган қотил» деган лаънатга тутилдинг-ку! Боланинг уволидан қўрқмадингми?

Билмадим, қамоқдан ақлинг кириб чиқасанми ёки... Нима бўлганда ҳам сенинг субутсизлик билан ташлаган қадаминг тақдирингда қонли из қолдирди ва яна бир нарса сенинг қисматингда аён кўринди: ҳа, жиноят йўлига кириш осон, аммо ундан чиқиб, тўғри йўлни танлаб олиш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди...

Меҳри АБДУРАҲИМОВА,
Самарқанд вилояти ИИБ ДАНБ тарғибот ва ташвиқот гуруҳи инспектори

Оқибат

«БИР КАМ ДУНЁ ДЕМАНГ!..»

Бир ғариб кўнглини қила олсанг шод,
Яхшидир, ер юзин қилгандан обод.
Саъдий ШЕРОЗИЙ

Ҳеч эсимдан чиқмайди. Бувим раҳматли биз фарзандларига ҳар куни кечқурун ухлашимиз олдидан янгидан-янги эртак, «матал», мақоллар, топишмоқлар айтиб берардилар. Энг кўп айтиб берадиган топишмоқлари: «Дунёда тўртта нарса кам. Қани топинглар-чи, булар нималар?» деган эди. Рости тополмасдик. Кейин ўзлари айтиб берардилар. Эссиз ўша дамлар, ўша лаҳзалар...

Мени маъзур тутинг, Сиз ўша тўртта нарсани биласизми? Улар нима? Сизга эриш туюлса-да, айтиб ўтайлик. Булар:осмоннинг устуни, ҳовузнинг қопқоғи, ошпичоқнинг қини, кўрпанинг енги... Аслида-чи? Аслида... Шуларгина кам бўлса кошкийди. Дунё ДУНЁ бўлибдики, ҳаёт - ҲАЁТ бўлибдики, бир кам, кемтик... Энди муддаога кўчсак. Навқирон, юз-кўзидан нур ёғилиб турган ўспиринга разм солаяпман. Ўн олти ёшли бу йигит кўзимга иссиқ кўринаяпти, шекилли. Ҳа, уни телевизорда кўргандик. Аввал Фарғона, сўнг республика телерадиокомпаниясининг «Давр» информацион кўрсатувида. Ҳа, у фарғоналик тумандошимиз - ШУҲРАТЖОН!.. Лекин... Шуҳратжон туғма ногирон. Чимён азиз авлиёлар қишлоғи. Хожаназар ўғли Ҳувайдо ҳазратларидан тортиб, қанчадан-қанча маърифатли, табаррук ва таниқли инсонлар бу ерда яшаб ўтганлар. Шуҳратжон ҳам чимёнлик. У Учтут маҳалласида таваллуд топган. Суриштириб унинг ҳовлисини топдик. Бир-икки «Шуҳратжон» деб чақиришимиз билан жавоб бўлди. Қаршимизга йигитнинг ўзи чиқиб келди.

- Келинглар, келинглар меҳмонлар... Хонадон соҳиблари Назриддин ака ва Шарофатхон опа бизни илиқ қарши олишди. Айниқса, Шарофатхон опанинг қувончи чексиз:

- Шуҳратжон телевизорда кўрсатилди-ю, уйимиз гавжум бўлиб кетди-я. Келди-кетдилар, тўйга ўхшайди. Яна меҳмонлар бор экан. Улар Андижон вилоятининг Пахтаобод туманидаги «Ўзбекистон» ширкатлар уюшмасидан «Елғизбоғ» маҳалласидан Муҳиддин Ботиров турмуш ўртоғи Ҳадияхон опа эканлар. Оила билан танишамиз. Назриддин ака ҳунарманд, сувоқчи. Тайинли бир жойда ишламайди. Сабаби асосий вақти Шуҳратжон билан банд. Унга қарайди. Шарофатхон опага меҳнат куч бўлгани юз-кўзидан сезилиб турибди. Шундай ногирон ўғилга қараши, тарбиялашдан ортиб далада ишлаб келаётганига тан берасиз. У Фарғона туманидаги «Олтин водий» жамоа хўжалигининг Нўъмонжон Мукаррамов бошлиқ 6-бригадасида ишлаб келади.

- Далада ишламасам бўлмайди, - дейди онахон жиддий. - Ғўзапоясиз, ўтинсиз қоламиз. Кейин уч-тўрт сўм дегандай...

Оила тўнғичи Шаҳзодахон ўқитувчи, Шоирахон эса Фарғона тўқимачилик комбинатида ишлайди. Шуҳратжонга разм соламан. Негадир у безовта...

- Минг раҳмат, худоярлақасин, тумандан келганлар газни улаб беришди, - дейди бир хурсанд бўлиб Шарофатхон опа. - Бемалол чой қайнаяпти. «Газ-газ» деб оқиб кетдим-а. Маҳалламизга икки-уч йил бурун газ етиб келувди. Уни туширолмай... «Қўл калта» бўлгандан кейин қийин экан-да... Шуҳратжонни вақтлироқ телевизорда кўрсатишмайдими, дейман ўзимга ўзим. Яхши одамлар кўп экан...

Бирдан Шуҳратжон кроватдан сакраб тушди-ю, андижонлик меҳмон Муҳиддин акага пичирлади:

- Қачон кетамиз, кетайлик...

Кейин билсак, уйда зериккан, диққинафас бўлган Шуҳратжонни Муҳиддин ака Андижонга олиб кетиб, икки-уч кун шаҳар айлантириб, киноларга олиб кириб, телевизор кўрсатиб, баҳри-дилини очмоқчи бўлган экан. Шуҳратжоннинг безовталанишини энди тушундик. Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, Шуҳратжон Ўринбоевга энг аввало биринчи ёрдам кўрсатаётган, унга доимо ҳомийлик қилиб келаётганлар Муродилжон Раҳмонов директор бўлган 15-мактаб жамоаси. Улар Шуҳратжоннинг кемтик қалбига малҳам бўлиш ниятида ҳар хил китоблар, альбомлар ва ёзиш-чизиш қуролларидан ёрдам бериб келади.

Дарҳақиқат, Шуҳратжонда юрак ҳарорати, муҳаббати ва шижоати кучли, буюк қудратларга эга. Ахир, ўйлаб кўринг-да, бу ўспирин қўлсиз, оёқсиз чиройли расмлар чизади. Унинг ҳаётга инсонларча табиатига муносабати, нуқтаи назари чизган расмларида ўз аксини топган, десак асло янглишмаймиз. Инсон ғам-ғуссага ботганда, ўзи билан ўзи боғланиб қолганда хабар олиш, дардига малҳам бўлиш энг ажойиб фазилатлардан бири.

Одамга одам керак, ҳар вақт, ҳар лаҳза. Шуҳратжон ҳаммасига кўникди, кўникибгина қолмай интилиб, курашиб яшайди. У ногиронман деб ўтирмади, ёзиш-чизишни, ўқишни ўрганди. Бу ёруғ дунёга шундай ногирон бўлиб келганича афсус-надоматлар қилмай яшашга интилди. Ўз ақл-заковатини, талантини, истеъдодини оча билди... Биз безовта Шуҳратжон ҳаёти, унинг ўй-ташвишлари, қувончларига шерик бўлган инсонлар фикр-мулоҳазалари билан яқиндан танишдик.

Орифжон Қорабоев, туман ҳокимининг ўринбосари:

- Яқинда туман халқ таълими бўлимида Беҳзод таваллуди юбилейига бағишланган ёш рассомлар кўрик-танловида Шуҳратжон Ўринбоев биринчи ўринни эгаллади!.. Инсон мўъжиза яратиб яшайди. Оллоҳ бутун мавжудот ичида инсонни мукаммал қилиб яратганнинг боиси ҳам шундан бўлса ажабмас. Шуҳратжонга тан берасан, қойил қоласан. У чизган расмларга боқиб, наҳотки уларни бармоқларсиз, тишда қалам тутиб чизганига ақл бовар қилмайди. Кўз ўнгимизда у бир қизчанинг расмини чизди, шундай чиздики...

Назриддин ака ўғли қисматига ачиниб бир гапни айтиб қолди:

- Роса тўрт йил уриндим, шу боланинг оёғини протез қилдирай деб. Бўлмади. Етарли пул орттиролмадим... Мана, вақти-соати дегандай. Ҳокимликдан Орифжон Қорабоев, Маликахон Болтабоева туман ижтимоий таъминот бўлимидан Маъмиржон Тўлашев, Валижон Неъматовлар бор экан. Бу масалада икки-уч марта келишди. Охири иложини қилишди. Йил бошида Шуҳратжон вилоят ижтимоий таъминот бошқармасига қарашли усталар томонидан оёқ протези мосламаси билан таъминланди. Мана, энди чопқиллаб юрибди.

- Қўлларимга ҳам протез буюртма бердирган. Битса олиб бораман, деб айтган эди-да...

- Дунёда яхши одамлар борлиги ва кўплигидан қувониб яшайсан, - дейди Шарофатхон опа. - Улар кўмаги, бир оғиз илиқ сўзи туфайли ҳаётга, яшашга меҳринг ортади. Фарғонада вилоят «Пахтабанк» бошқарувчиси Расулжон ака тилло одам экан. Оиламизга анча моддий ва маънавий ёрдам берди. Бу бир хайрия, савоблари учун Оллоҳ Таоло унга юзни берсин, қўлласин... Туман ҳокимлиги раҳбариятидан ҳам миннатдормиз.

Шуҳратжон ҳақидаги гап-сўзлар азим Тошкентга ҳам етиб борди. Республика бадиий Академиясининг ахбороти ва маркетинг бошқармаси бошлиғи, санъатшунослик фанлари номзоди Шарофатхон Қамбарова, Академиянинг махсус жамғармаси раиси ўринбосари Иброҳимжон Валихўжаевлар ушбу хонадонга ташриф буюрдилар. Иккала меҳмон ҳам Шуҳратжон ва унинг оиласи ҳол-аҳволидан хабардор бўлишди. Айниқса, ёш мўйқалам соҳибининг ўзига хос, бетакрор асарларини ўзгача ҳавас, қизиқиш билан томоша қилишди.

Туман ҳокими ўринбосари Орифжон Қорабоев ўндан зиёд расм дафтарларни меҳмонларга бирма-бир кўрсатди. Меҳмонлар бадиий Академиянинг махсус совғаси - расм чизиш дастгоҳини Шуҳратжонга топширишди. Шунингдек, мазкур нуфузли ташкилотнинг махсус жамғармаси томонидан Шуҳратжонга ойига 2000 сўмдан мунтазам бериб бориладиган стипендия билан таъминланди. Меҳмонлар келгусида Шуҳратжонни бадиий Академия қошида, санъатшунослик олийгоҳида ўқишга қатъий умид уйғотдилар.

Тақдирга тан бермай, қисматга қасдма-қасд яшаётган, нолиш, ачиниш ўрнига курашиб, интилиб, болалигини ўтказаётган Шуҳратжон Ўринбоевга тан бермасдан иложингиз йўқ.

Кўпинча унга раҳми келиб, ачиниб, ичларида бир кам дунё-да, дейдилар. Шуҳратжон ўз қалбининг, ўз юртининг, ўз дунёсининг бир камлигини ижоди билан ўзича тўлдиради.

Собир ДАДАХЎЖАЕВ

Таълим тизимини ҳозирги замон талаблари даражасида ислоҳ этиш ва малакали кадрлар тайёрлаш вазифасига жамиятимиз ривожининг муҳим йўналишларидан бири сифатида қаралмоқда. Таълимнинг муҳим таркибий қисми бўлган ҳуқуқий таълимнинг ҳуқуқий давлатни шакллантиришда, ҳуқуқий онгни юксалтиришдаги ўрни ва аҳамияти жуда муҳимлиги шубҳасиздир. Ҳуқуқий таълим кўп қиррали ва кўп босқичли мураккаб тизим бўлиб, айни пайтда унинг олдидаги ечимталаб масалалардан бири - ҳуқуқий таълим соҳасида ҳозирги кун талаб ва эҳтиёжларини, халқимиз, жамиятимиз, тарихимиз ва менталитетимиз хусусиятларини ҳамда шу соҳадаги ижобий тажрибани ўзида мужассамлаштирган дарсликлар, ўқув қўлланмалари, ўқув-услубий адабиётлар тайёрлаш ҳисобланади.

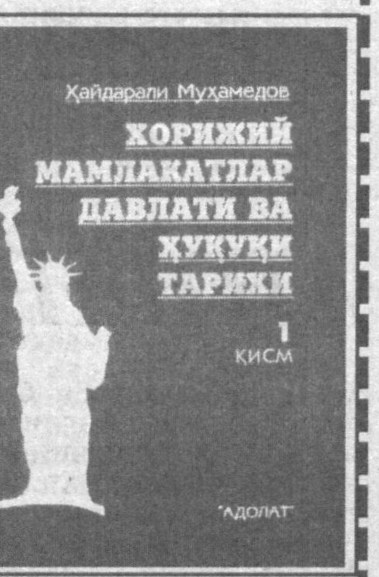

Кўрдингизми, ўқидингизми?

ЭҲТИЁЖ ФАРЗАНДИ

Маълумки, дарслик ёзиш, айниқса, ҳуқуқшуносликка оид дарслик ёзиш жуда мураккаб вазифа бўлиб, у муаллифдан чидам ва кунт, билим ва тажриба, маҳорат ва услуб талаб қилади, шу боис бу ишга қўл уриш маълум маънода дадиллик ва жасоратни тақозо этади.

Яқинда Тошкент Давлат юридик институти давлат ва ҳуқуқ назарияси ва тарихи кафедраси катта ўқитувчиси, моҳир ҳуқуқшунос-педагог Ҳайдарали Муҳамедовнинг "Хорижий мамлакатлар давлати ва ҳуқуқи тарихи" номли дарслиги чоп этилди. Бу дарсликнинг нашр этилиши мамлакатимиз ҳуқуқий таълими учун жуда қувонарли воқеа бўлди десак, ҳеч муболаға бўлмайди. Чунки шу пайтгача ўзбек тилида мазкур ўқув курси бўйича комплекс тарзда баён этилган ўқув дарслиги йўқ эди. Малакали, ҳар томонлама ҳуқуқий билим соҳиблари бўлган юрист кадрларни тайёрлашда талабаларнинг бошқа мамлакатлар давлати ва ҳуқуқи тарихини ўрганиши ўта муҳимдир. Зеро, тарихни билмай туриб ҳозирги кунга, ҳозирги давлатимиз ва ҳуқуқимиз ривожланишининг мазмун ва моҳиятига тўла тушуниб етиш, уни холисона таҳлил этиш жуда мушкул. Ушбу дарслик айнан шу вазифани бажаришга қаратилгандир.

Дарслик хорижий мамлакатлар давлати ва ҳуқуқи тарихининг қадимги даврига бағишланган бўлиб, жаҳон ҳуқуқий тизимида сезиларли из қолдирган мамлакатлар давлати ва ҳуқуқи тарихи таҳлил этилган. Китоб муаллифнинг узоқ йиллар давомида ушбу ўқув курсидан дарс бериш тажрибаси ва ушбу масалага алоқадор илмий фикрлар, ўқув адабиётларини танқидий-ижодий ўрганиш ҳамда таҳлил этишнинг мантиқий натижаси сифатида юзага келган. Китоб мазмун жиҳатидан бой, тили равон, ўқилиши ва тушунилиши енгил. Муаллифнинг узоқ йиллик ўқитиш тажрибаси, услуби ва маҳорати китобда ижобий ифодасини топган.

Келажакда дарслик тўрт китобдан иборат бўлишлиги режалаштирилган. Биз сўз юритаётган дарслик - биринчи китобдир. Ҳуқуқшунос талабалар ўртасида мазкур дарсликка катта эҳтиёж мавжуд эди. Шу боис ҳуқуқшунос олимлар ва талабалар томонидан илиқ кутиб олинди. Шу ўринда дарслик таниқли ҳуқуқшунос олим, профессор А.Саидовнинг масъул муҳаррирлигида чоп этганлигини таъкидлаш жоиз. Бундан ташқари муқова дизайни, саҳифаларнинг терилиши юксак даражада бўлиб, «Шарқ» матбаа концернида компьютер имкониятларидан жуда ўринли ва унумли фойдаланилганлиги китобнинг сифатли нашр этилишига таъсир кўрсатган. Ҳуқуқий таълим заҳматкаши Ҳайдарали Муҳаммедовга дарсликнинг кейинги китобларини тайёрлашида матонат тилаб қоламиз.

Мавлуда АҲМАДШОЕВА,
Юридик фанлари номзоди

ИЖТИМОИЙ ЁРДАМ ОШМОҚДА

Яқинда биз Тошкент шаҳар Миробод тумани ижтимоий таъминот бўлимида бўлиб, унинг мудири Шокиржон Сафаров билан Президентимизнинг аҳолини ижтимоий ҳимоялаш сиёсатини амалга оширишда фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари қандай ишлар олиб бораётгани ҳақида суҳбатлашдик. У бўлим ходимларининг ишлари ва муҳтож оилаларга қанақа ёрдам турлари кўрсатилаётгани ҳақида гапириб берди:

— Мустақиллик йўлидан дадил қадам ташлаётган республикамизда аҳоли турмуш даражасининг барқарорлигини таъминлашга қаратилган қатор зарурий чора-тадбирлар тизими ишлаб чиқилиб, амалга оширилаяпти. Кўрилаётган бу тадбирларнинг мақсади кам таъминланган, боқувчиси йўқ, кўп болали оилаларни, ногиронлар ва карияларни ижтимоий ҳимоя қилишдан иборат. Ҳукуматимиз томонидан белгиланаётган бу ғамхўрлик чора-тадбирларини ўз вақтида ва тўғри амалга оширишда жойлардаги ижтимоий таъминот бўлимларининг фаолияти катта роль ўйнайди.

Буни тўғри тушунган бизнинг Миробод туман ижтимоий таъминот бўлими ходимлари нафақадорлар, ногирон ва уларнинг оила аъзоларини талабу эҳтиёжларини қондириш бўйича барча чора-тадбирларни қўллашга ҳаракат қиляптилар.

Шу нарса ҳаммамизга маълумки, давр, вақт бир жойда тўхтаб турмайди. Шунинг учун биз хизмат қилаётган ижтимоий таъминот бўлимига ҳар куни, ҳар ойда бир неча кишидан нафақа олишга расмийлаштириш тўғрисидаги аризалар тушиб туради. Аризаларни ўз вақтида кўриб чиқиш, тайинланадиган нафақалар суммасини тўғри ҳисоблаш, пенсия тайинлаш бўлими бошлиқлари, ҳисобчилар ва биринчи тоифадаги мутахассисларимиздан адолатли бўлишни талаб этади. Нафақа олиш учун муайян йил ва ойга келтирилган маош ҳақи тўғрисидаги маълумотнома салгина нодуруст ҳисобланса, албатта, бу ўринда хатоликка йўл қўйилади, нафақага ўтаётган кишининг норизо бўлишига сабаб бўлади. Аммо, бундай ҳодисалар, мамнуният билан айтишим мумкин, бизда бўлмайди. Илтимос билан келиб, бу умидхонадан нафақа дафтарчасини олаётган ҳар бир шахс ўз хурсандчилигини билдириб, ходимларимизга миннатдорчилигини изҳор қиладилар.

Шу йилнинг ўтган 6 ойи давомида бизнинг бўлимга пенсия тайинлаш бўйича 685 кишидан ариза тушди. Олаётган нафақа пулларини қайта кўриб, ҳисоблаб чиқиш бўйича эса 166 киши мурожаат қилди. Бу аризаларнинг ҳаммаси бир ҳафта орасида кечиктирилмасдан кўриб чиқилди.

Бундан ташқари, Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 20 июн 308-сонли фармойиши бўйича болали оилаларга нафақа белгилаш тўғрисида 180 та, Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 4 сентябрдаги 489-сонли фармойиши юзасидан 49 та ариза рўйхатдан ўтди ва ижобий ҳал қилинди.

Умуман олганда кейинги олти ой давомида 287 кишига қарилик нафақаси, 349 кишига ногиронлик, 49 кишига боқувчисини йўқотганлик, 35 кишига болаликдан ногиронлик нафақалари тайинланди. Меҳнат стажига эга бўлмаган 14 кишига ҳам ўзига хос нафақа ажратилди.

Ҳар йили туманимиздаги юзлаб қария ва ногиронлар дам олиш уйлари, соғлиқни тиклаш сиҳатгоҳлари ва санаторияларга бепул йўлланмалар билан юборилди. Бу йил олти ой ичида 126 нафар қариялар дам олиш масканларига бориб дам олиб қайтишди. Шу кунларда Изоҳ Собитов, Анатолий Торошин, Мария Чеботарева, Қаюм Пўлатов, Анор Иминова, Розия Расулова каби ўнлаб кекса ва ногиронлар «Нуронийлар» оромгоҳида ҳордиқ чиқаряптилар.

Бўлим ходимлари туманимизда яшайдиган 2 нафар ногиронни ишга жойлаштирди, 2 нафар қаровсиз қолган кексалар ногиронлар уйига жойлаштирилди, 5 нафар ногиронга касб-ҳунар ўрганиш учун ўқишга йўлланма берилди. Бўлим томонидан қўлтиқ-таёқ, ҳасса ва ногиронлик аравачасига муҳтож бўлган аёлларга 6 та қўлтиқ-таёқ, 18 дона ҳасса ва 20 та эшитиш мосламалари, бир ногирон аёлга эса аравача берилди.

Президентимизнинг «9 майни Хотира ва қадрлаш куни, деб эълон қилиш тўғрисида»ги Фармони муносабати билан май ойида уруш қатнашчилари ва ногиронларидан Худоёр Латипов, Носирбек Рустамбеков, Фотиҳ Сафоев, Аъзам Бобожонов каби 824 кишига 2640 сўмдан мукофот пули берилди.

Юртбошимизнинг аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишни таъминлашда фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари ролини янада ошириш, унинг аниқ йўналтирилишини кучайтириш, ҳудудларни ижтимоий ривожлантриш борасидаги чора-тадбирларни амалга оширишда ушбу органларнинг ваколат ва масъулиятини кенгайтириш мақсадида, чиқарган фармонига асосан туманимиз бўлими ҳисобида турувчи 868 нафар боланинг икки ёшга етгунча оналарига бериладиган нафақа пулларини 1 мартдан ўзини-ўзи бошқариш органлари - маҳалла қўмиталарига оширдик.

Мазкур маҳалла қўмиталаридаги мутасадди кишилар бевосита ижтимоий таъминот бўлими ходимлари билан мустаҳкам алоқада иш олиб бораяптилар.

Ҳар бир ногирон ва нафақа олувчи ижтимоий таъминот бўлими хизматидан хурсанд бўлса, бизлар ўз вазифамизни бажаряпмиз, дея оламиз ва шуни ўз бахтимиз, деб тушунамиз.

Ўз мухбиримиз

Сайилгоҳда... — кутилмаганда!

ОШ ТАГИДА ҚОЛИБ КЕТМАБДИ-Я!

Чойхонада чой дамлаб, муомалани «синдириб» қўйсанг, улфат ҳам кўп бўларкан. Бахтиёр ака ана шундай одам: ширин сўзи билан мижозларини кўпайтиргани кўпайтирган. Бир куни ошхўрлар уни даврага таклиф қилиб қолишди.

— Қани ока, биз билан битта олинг.

— Узр, биз рулдамиз.

— Э, 50 грамм нима бўларди, ош тагида қолиб кетади.

Кўпчилик кўпчилик—да! Уни кўндиришди. Чарчаганда улфатлар билан 50 грамм ичиш унча ёмон эмасу аммо... ДАН деганлари — бирДАН, ана шу вазиятда учраб қолиши чатоқ-да! Бахтиёр акани биринчи чорраҳадаёқ ДАНчилар «самимий» кутиб олишди.

— Ака, ичибсиз-а?

Қаҳрамонимиз ҳам улфатларга ишониб, дангалига кўчди:

— Ҳа, бор-йўғи 50 грамм, аммо...

— Маст ҳолда рулни бошқариш қоидага хилоф—ку!

— Тўғри, лекин ичганимда улфатларим ошнинг тагида қолиб кетади дейишганди-да. Нима қолмабдими?

...Хуллас, ичилган ароқ ошнинг тагида, ҳужжат эса ДАНчиларда қолди...

ОЛОВГА ТЕГСАНГ – ЎЧАДИ, ҚЎШНИГА ТЕГСАНГ – КЎЧАДИ...

Тўғриси, бу гал гап олов эмас, палов (суратда кўриб турганингиздек) ҳақида. Ушбу лавҳалар пойтахтликлар энг яхши ҳордиқ соатларини ўтказадиган гўзал ва гавжум маскан Сайилгоҳ кўчасида тасвирга олинган. Ошпаз дўстларимиз ўз суратларини «Инсон ва қонун»нинг «Сайилгоҳ гурунглари»да чиқишини кутишаётганди. Аммо газетамиз саҳифаланиши арафасида Сайилгоҳга бир чиқсак... олов ўчи-иб, қўшнилар кўчи-иб кетишибди!

Қизиқ—да, тўсатдан кўч—кўч. Узунқулоқ гапларга қараганда, бу ерларни кимдир сотволганмиш. «Унга палон юз минг сўм дўлия бериш керакмиш». Йўқ, хайрият душанба куни ошпазларимиз қайтиб келди-ю, бу миш-мишлар «тузсиз» эканлигига ишонч ҳосил қилдик. Улар жумадан якшанбагача «санитарний день» қилишибди. Бор гап шу. Уч кунлик айриликдан сўнг паловхонтўра билан яна дийдор кўришдик.

СУРАТДА: (юқорида) чойхоначи Бахтиёр Жўраев, ошпазлар (ўртада) Нодирбек ва катта ОШпаз (пастда) Анвар Абдуқодировлар яна эл хизматида.

Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ,
Зоир ҲОЛМИРЗАЕВ (суратлар).

Бироз ўрганасиз, балким... жилмаярсиз ҳам

НЕГА БОЛАЛАР КЕЧАСИ ТУҒИЛАДИ?

Аниқ таҳлилларга кўра, аксари ҳолларда болалар кечаси, аниқроғи ярим тонгдан эрталаб тонг ёришуви орасида дунёга келар экан. Ҳалигача бунинг сабабини ҳеч ким аниқ айтолган эмас.

Таҳририятимиз ходимлари фикрича эса сабаби жуда оддий: бола она қорнида қоронғуликда «вояга етган» бўлиб, табиат унга «кундузи ташқари ёруғидан кўзинг қамашади» деб уқтириб туришидан ўзга нарса эмас экан. Ахир, узоқ вақт қоронғуда ўтирган одамни бирдан ёруғликка чиқариб боқинг-чи, ҳатто кўр бўлиб қолиши мумкин-да. Тўғри эмасми?

КЕЛГУСИ СОНДА:

ЖУРНАЛИСТИКА: МАҲОРАТ СИРЛАРИ

Катта олимнинг кичик талаба фикрига муносабати

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир
Файзулла ҚИЛИЧЕВ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ
Сафар НАЗАРОВ
Парахат АЙТНИЁЗОВ
Бурхон БЕКМИРЗАЕВ
Шавкатжон МАВЛОНОВ
Неъмат АМИНОВ
Абдил ТЎХТАШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Сирожиддин РАУПОВ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ
(масъул котиб)
Зайниддин ИСЛОМОВ
Ҳамза ЗОКИРОВ
Миршоҳид МИРҲАМИДОВ
Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририятида саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмида, офсет усули билан «ШАРҚ» нашриёт матбаа концерни босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-0577. Тиражи-10.000. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 20.00

Навбатчи: С.СИРОЖИДДИНОВ
Компьютерда оригинал макет тайёрловчи: У.ДЎСТМАТОВ
Терувчи: М. ДЎСТОВА

МАНЗИЛИМИЗ:
700047 Тошкент шаҳри, Сайилгоҳ кўчаси-5.
Телефон, факс: 133-24-41
«Инсон ва қонун» газетаси 1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00141- сон билан рўйхатдан ўтган.